

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Наукова бібліотека РДГУ

Серія «Психологічна»

***Психологічні аспекти
вікової генези особистості:
пошук, інновації, ресурс***

Науково-допоміжний бібліографічний показник

Рівне - 2016

91.9 : 88
П 86
016 : 159.9

Психологічні аспекти вікової генези особистості : пошук, інновації, ресурс : наук.-допом. бібліогр. покажч. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Наук. б-ка ; уклад.: С. Н. Грипич, О. В. Іванчук, Л. В. Ковальчук. – Рівне : РДГУ, 2016. – 86 с. – (Серія «Психологічна»).

Відповідальний за випуск:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки РДГУ.

Укладачі:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки РДГУ;

О. В. Іванчук – завідувач сектору
наукової бібліотеки РДГУ;

Л. В. Ковальчук – завідувач
інформаційно-бібліографічного відділу
наукової бібліотеки РДГУ.

Науково-допоміжний бібліографічний покажчик містить бібліографічні описи книг, публікацій із періодичних видань та наукових збірників, що надійшли до фондів наукової бібліотеки РДГУ за останні десять років. Матеріал групується за системою розділів, а в межах розділу – за абеткою авторів і назв. Окремі бібліографічні записи анотовані. В описах документів, які не вдалося переглянути de visu, відсутні деякі елементи бібліографічного опису.

Покажчик розрахований на широке коло науковців, докторантів, аспірантів, викладачів, педагогів, студентів та всіх тих, хто цікавиться питаннями вікової генези особистості.

*Рекомендовано до друку методичною радою наукової бібліотеки РДГУ.
(Протокол № 5 від 31.05.2016 р.)*

© **Наукова бібліотека РДГУ, 2016 р.**
м. Рівне, вул. Пластова, 31
www.library.rshu.edu.ua
library.rshu@gmail.com

Передмова

*Там, де повнота та розвиток
не мають місця,
життя втрачає
внутрішній зміст.*

Габріель Оноре Марсель

Будь-які спроби (від античності до сьогодення) пізнати вікові особливості психічного розвитку особистості завжди опинялися перед необхідністю з'ясування його джерел, рушійних сил, сфери розгортання, а також закономірностей і наслідків. У поглядах на цю проблематику окреслилися дві точки зору. Прибічники однієї розглядали індивідуальний розвиток як розгортання закладених в організмі задатків, іншої - як зародження і формування нових якостей під впливом зовнішніх чинників. У цих двох інтелектуальних фокусах формувалися різноманітні наукові концепції, теорії, моделі психічного розвитку особистості.

У процесі онтогенезу людина долає ряд вікових періодів, під час яких змінюються її фізіологічні, морфологічні, біохімічні, соціально-психологічні особливості. Ці періоди є певними епохами, циклами, ступенями розвитку. Загальні закони розвитку в кожному віці мають специфічні особливості.

Визначити межі вікових періодів досить складно, оскільки існують різні погляди щодо критеріїв виокремлення вікового періоду (інтенсивність росту, ступінь розвитку нервової системи тощо). Кожен вік характеризується певним рівнем досягнень у психічному розвитку, а також конкретною соціально-психологічною ситуацією, в якій відбувається розвиток особистості. У межах кожного вікового періоду спостерігаються великі індивідуальні відмінності, які є результатом впливу умов життя, характеру активності, виховання, природних й індивідуальних відмінностей.

Хронологічні межі вікових періодів відносні, потребують уточнення, що зумовлено психічними, особистісними, статевими, соціально-економічними та історичними чинниками. Розібратися в цих та інших питаннях допоможе науково-допоміжний бібліографічний показчик **«Психологічні аспекти вікової генези особистості: пошук, інновації, ресурс»**, який пропонує наукова бібліотека Рівненського державного гуманітарного університету. Це видання ознайомить науковців, викладачів, студентів із бібліографією публікацій, присвячених проблемам психологічного розвитку особистості на різних вікових етапах.

Структура покажчика відповідає рекомендаціям Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського «Библиографический указатель: Рекомендации по составлению и оформлению (1988 г.)», які є актуальними та чинними і до сьогодні. Бібліографічний опис здійснено відповідно до чинних державних стандартів, зокрема, ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», ДСТУ 3582:2013 «Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень в українській мові. Загальні вимоги та правила», ГОСТ 7.12–93 «Система стандартів по информации, библиографическому и издательскому делу. Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила».

До покажчика включено інформацію про окремі видання та статті з періодичних видань і збірників, що надійшли до фондів наукової бібліотеки РДГУ впродовж 2006–2016 рр.

Матеріали систематизовано за основними тематичними розділами:

- *Вікові закономірності особистісного розвитку;*
- *Соціалізація особистості на різних етапах онтогенезу;*
- *Розвиток просоціальної поведінки особистості;*
- *Розвиток моральної свідомості та самосвідомості;*
- *Вплив професійної діяльності на особистісний розвиток в юнацькому та дорослому віці;*
- *Розвиток особистості майбутнього фахівця у процесі вузівського навчання;*
- *Детермінація розвитку особистості;*
- *Психологічний супровід особистості на різних етапах онтогенезу.*

У межах розділів документи розміщено за абеткою авторів і назв.

Для зручності користування бібліографічним покажчиком створено допоміжний апарат, який складається з іменного покажчика і схеми згрупування (змісту).

Вікові закономірності особистісного розвитку

1. **Бедлінський О. І.** Проблема періодизації підліткового віку у сучасному суспільстві / О. І. Бедлінський // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 2. – С. 49–54.

Розглянуто особливості вікової періодизації та підстави виділення конструювання як провідної діяльності підліткової епохи.

2. **Бех І.** Молодший школяр у вікових закономірностях / І. Бех // Початкова школа. – 2015. – № 3. – С. 2–6.

Порушено проблему психологічних особливостей молодшого шкільного віку як особливої ланки всього шкільного онтогенезу.

3. **Беленька Г.** Особистість випускника дитсадка: базові якості / Г. Беленька // Дошкільне виховання. – 2015. – № 7. – С. 11–14.

Розглянуто особливості дев'яти базових якостей особистості, які повинні бути сформовані у дитини для досягнення нею дошкільної зрілості.

4. **Веред Г. С.** Вікові особливості силової підготовки школярів / Г. С. Веред // Фізичне виховання в рідній школі. – 2015. – № 3. – С. 13–14.

5. **Вікова психологія** : хрестоматія : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Л. В. Долинська, Т. М. Лисянська, Л. М. Ширяєва та ін. ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Каравела, 2014. – 487 с.

Посібник включає статті, витримки зі статей та монографій, що відображають наукові позиції відомих вітчизняних і зарубіжних психологів у галузі вікової психології та психології розвитку.

6. **Вознюк Ю. С.** Становлення самоствердження особистості на різних вікових етапах / Ю. С. Вознюк // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 197–200.

Розглянуто питання становлення особистісного самоствердження. Проаналізовано проблему саморозвитку особистості та її утвердження. Виявлено особливості, характер вираження та самоствердження на різних вікових етапах.

Охарактеризовано профіль становлення позитивної і дієвої Я-концепції, яка забезпечує продовження особистісного розвитку, самоствердження та самоактуалізації.

7. Возрастная и педагогическая психология : хрестоматія : учеб. пособ. для студентов высш. учеб. заведений / сост. : И. В. Дубровина, А. М. Прихожан, В. В. Зацепин. – 5-е изд., стер. – М. : Академия, 2008. – 368 с. – (Высшее профессиональное образование).

У хрестоматію включено фрагменти робіт класиків вітчизняної психології, а також сучасних психологів із проблем вікової психології (молодший шкільний, підлітковий і ранній юнацький вік) та педагогічної психології.

8. Возрастная психология: детство, отрочество, юность : хрестоматія : учеб. пособ. для студентов высш. учеб. заведений / сост. : В. С. Мухина, А. А. Хвостов. – 7-е изд., перераб. и испр. – М. : Академия, 2008. – 624 с. – (Высшее профессиональное образование).

У хрестоматії розкрито феноменологію дитинства, отрочства, юності через психологічну літературу, яка відображає вік у наукових теоріях та емпіричних дослідженнях.

9. Главацька О. Л. Основи самовиховання особистості : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / О. Л. Главацька ; М-во освіти і науки України. – Київ : Кондор, 2014. – 227 с.

Посібник містить програму навчальної дисципліни з чітким поділом на залікові кредити, змістові модулі, розрахунок бюджету часу на лекції, семінарські та лабораторні заняття, самостійну та індивідуальну роботу, список основної та додаткової літератури, критерії оцінювання знань та умінь. У теоретичній частині посібника пропонується ґрунтовний виклад основних питань лекційного курсу.

10. Голубєва О. Є. Вікові особливості сприймання екранної мови: феномен монтажного мислення / О. Є. Голубєва // Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч.-метод. посіб. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. – Київ : Міленіум, 2010. – С. 168–178.

11. **Дзюба Т. М.** Психологія дорослості з основами геронтопсихології : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Т. М. Дзюба, О. Г. Коваленко ; за ред. В. Ф. Моргуна. – Київ : Слово, 2013. – 263 с.

У навчальному посібнику висвітлено актуальні проблеми психології дорослої людини. Розглянуто основні етапи дорослості: молодості, зрілості та старості. Інша важлива особливість - цілісний підхід до опису й аналізу процесу розвитку дорослої людини.

12. **Кондратюк А. Ю.** Гендерні відмінності самореалізації особистості в юнацькому віці / А. Ю. Кондратюк, С. А. Литвиненко // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : Дока центр, 2014. – Вип. 3. – С. 73–75.

Представлено результати теоретичного аналізу гендерних відмінностей самореалізації старшокласників. Автор стверджує, що гендерні особливості юнаків значною мірою впливають на їх життєвий вибір, зумовлюють відмінності у самореалізації хлопців та дівчат.

13. **Коробейніков Г.** Вікові особливості фізіологічного нормування фізичного навантаження / Г. Коробейніков, Л. Коробейнікова // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2015. – № 2. – С. 150–154.

14. **Костюк В. І.** Рухова активність як важливий фактор формування гармонійного людського тіла в контексті вікових особливостей школярів / В. І. Костюк // Фізична культура, спорт і реабілітація в закладах освіти : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 5. – С. 134–138.

15. **Кочерга О.** Психофізіологічний портрет шестирічного першокласника / О. Кочерга // Іноземні мови в сучасній школі. – 2012. – № 6. – С. 21–25.

16. **Кузьменко В.** Вікові особливості розвитку естетичної обдарованості дітей старшого дошкільного віку / В. Кузьменко, Т. Грицишина, Л. Савенюк // Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т обдарованої дитини НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Київ : Ін-т обдарованої дитини, 2014. – Вип. 2 (13). – С. 128–139.

17. **Кулагина И. Ю.** Возрастная психология. Развитие человека от рождения до поздней зрелости : учеб. пособ. для студентов высш. учеб. заведений / И. Ю. Кулагина, В. Н. Коллюцкий. – 2-е изд. – М. : ТЦ Сфера, 2009. – 464 с.

У посібнику з курсу вікової психології (психології розвитку) відображено повний життєвий цикл, який проходить людина. Розглянуто вікові закономірності розвитку в дитинстві, ранньому та дошкільному, молодшому шкільному та підлітковому віці, юності, молодості, зрілості та пізній зрілості.

18. **Купченко В. Е.** Возрастные особенности жизнестойкости у лиц с различным типом жизненной стратегии / В. Е. Купченко // Психология в вузе. – 2011. – № 6. – С. 102–114.

Розглянуто проблему життєстійкості та її динаміки від юності до середньої зрілості. Представлені результати вивчення вікових особливостей життєстійкості осіб з різним типом життєвої стратегії.

19. **Кушнір В. М.** Вікові особливості адаптації до фізичних навантажень / В. М. Кушнір // Фізична культура, спорт і реабілітація в закладах освіти : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 5. – С. 146–148.

20. **Лейтес Н. С.** О признаках детской одаренности / Н. С. Лейтес // Управление современной школой. Завуч. – 2009. – № 8. – С. 45–51.

21. **Логопедія** : підруч. для студентів вищ. навч. закл., які навч. за спец. "Дефектологія" / М-во освіти і науки України ; за ред. М. К. Шеремет. – 3-тє вид., переробл. та допов. – Київ : Слово, 2014. – 665 с. : іл.

Висвітлено науково-методичні засади логопедії як науки, системні порушення усного мовлення, причини його прояву, патогенез і кореляційно-реабілітаційну роботу, вікові норми мовленнєвого розвитку дитини.

22. **Максименко С.** Генеза особистості: становлення та здійснення / С. Максименко // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2011. – № 1. – С. 26–31.

23. **Маховская О.** Проблемы психологического образования и экспертизы содержания телепрограмм для

дошкольників / О. Маховская // Дошкольное воспитание. – 2010. – № 12. – С. 83–91.

24. **Мегедь В. В.** Возрастные психологические кризисы школьного периода / В. В. Мегедь // Психология и соционика межличностных отношений. – 2015. – № 8. – С. 18–19.

Розглянуто особливості вікових психологічних криз у дітей шкільного віку. Подано рекомендації щодо їх подолання або пом'якшення.

25. **Мельникова О. Т.** Проективные методики в качественном исследовании отношения подростков к телевидению и Интернету / О. Т. Мельникова, Е. А. Фетисова // Вопросы психологии. – 2010. – № 5. – С. 130–137.

Викладено результати емпіричного дослідження ставлення підлітків до телебачення та інтернету. Розглянуто вікові особливості проведення якісних досліджень з підлітками.

26. **Мухина В. С.** Возрастная психология: феноменология развития : учеб. для студентов высш. учеб. заведений, обуч. по спец. "Педагогика и психология", "Социальная педагогика", "Педагогика" / В. С. Мухина. – 12-е изд., стер. – М. : Академия, 2009. – 638 с. – (Высшее образование).

У підручнику розкрито питання феноменології розвитку і буття людини від народження до дорослості.

27. **Нікітчук А. О.** Вікові аспекти громадянського виховання учнів молодшого шкільного віку / А. О. Нікітчук // Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2015. – Вип. 1. – С. 259–265.

Проаналізовано вікові аспекти особистісного та індивідуального розвитку учнів молодшого шкільного віку і його сприятливість до громадянського виховання.

28. **Обов'язкова освіта дітей старшого дошкільного віку: форми здобуття, організація і зміст роботи :** зб. метод. матеріалів / авт.-упоряд. : О. П. Долинна, А. П. Бурова, О. В. Низковська, Т. П. Носачова. – Тернопіль : Мандрівець, 2011. – 479 с.

У збірнику відображено соціальне замовлення щодо забезпечення рівного доступу до якісної обов'язкової дошкільної освіти, розглянуто

можливості використання освітніх моделей і технологій у практиці функціонування різних форм здобуття дошкільної освіти.

29. **Павелків Р. В.** Вікова психологія : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків. – 2-ге вид., стер. – Київ : Кондор, 2015. – 468 с.

Підручник містить теоретичний матеріал з основних тем курсу "Вікова психологія". В ньому розкрито сутність, предмет, теоретичні засади, методи вікової психології та ін. Систематизовано та представлено найновіші відомості з вікової психології.

30. **Павелків Р. В.** Дитяча психологія : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. – 2-ге вид., випр. – Київ : Академвидав, 2015. – 399 с. – (Альма-матер+).

У підручнику розкрито сутність, основні засади, методи дитячої психології та її значення в діяльності вихователя дошкільного навчального закладу. З урахуванням закономірностей психічного розвитку висвітлено основні психічні процеси, які обумовлюють життєдіяльність дитини на різних етапах дошкільного періоду, становлення її як особистості, вікові новоутворення, кризи і шляхи їх подолання.

31. **Павелків Р. В.** Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало ; М-во освіти і науки України. – Київ : ЦУЛ, 2013. – 225 с. : іл.

Подано матеріали для психодіагностичного обстеження (вивчення) дітей раннього та дошкільного віку. Висвітлено проблеми психічного розвитку дошкільників, запропоновано діагностичні методики, анкети, опитувальники, нестандартні та оригінальні завдання.

32. **Панін І. А.** Вікові особливості динаміки рухових здібностей школярів 5-8 класів в умовах пострадіаційного забруднення / І. А. Панін, М. Д. Зубалій, А. І. Панін // Фізичне виховання в школі. – 2011. – № 5. – С. 31–33.

33. **Педагогіка: модульний курс :** навч. посіб. / І. П. Аненкова, М. А. Байдан, О. А. Горчакова, В. М. Руссол. – Львів : Новий Світ-2000, 2011. – 566 с.

Посібник побудовано за кредитно-модульною системою, з урахуванням сучасних вимог педагогічної науки і практики. Теоретичний матеріал структурований у вигляді лекцій-презентацій і складається з

п'яти модулів, що становлять логічно завершені частини теоретичного матеріалу з навчальної дисципліни "Педагогіка".

34. **Петренко О. Б.** Гендерна психологія : практикум : навч. посіб. / О. Б. Петренко ; М-во освіти, науки, молоді та спорту України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне : вид. О. Зень, 2012. – 127 с.

У навчальному посібнику представлені методичні розробки практичних занять з гендерної психології. Зміст курсу орієнтовано на аналіз розвитку гендерних досліджень у межах психологічної науки, а також на поглиблене засвоєння гендерних проблем у контексті психологічного знання.

35. **Пінчук В.** Навчання лексики на уроках англійської мови з урахуванням вікових особливостей учнів / В. Пінчук // Іноземні мови в школах України. – 2015. – № 1. – С. 10–14.

36. **Плахтій П. Д.** Вікова фізіологія : теорія, практикум, тести : навч. посіб. / П. Д. Плахтій, М. П. Мисів, О. І. Циганівська ; М-во освіти і науки України, Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2008. – 331 с.

У відповідності з досягненнями природничих наук в навчальному посібнику по-новому трактується ряд теоретичних положень вікової фізіології та валеології. Особлива увага приділена формуванню у студентів професійних навичок, зокрема характеристиці вікових особливостей функціонування окремих органів та систем організму, тестуванню рівня фізичного розвитку та рівня здоров'я школярів.

37. **Поліщук В. М.** Базовий симптомокомплекс кризи входження в дорослість / В. М. Поліщук // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 152–155.

У руслі концепції симптомокомплексів переживань вікових криз здійснено розгалужене теоретико-емпіричне вивчення підліткового і юнацького віку: визначено та охарактеризовано гендерні закономірності базових симптомокомплексів кризи входження в дорослість, або кризи 23 років.

38. **Поліщук В. М.** Вікові кризи у віковому розвитку / В. М. Поліщук // Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук. – 2011. – № 3. – С. 51–59.

39. **Слободчиков В. И.** Теория и диагностика развития в контексте психологической антропологии / В. И. Слободчиков // Психология обучения. – 2014. – № 1. – С. 4–34.

Здійснено категоріальний аналіз принципу розвитку в сучасній психології; розглянуто особливості інтерпретації самого феномена «розвиток». Висвітлено одне з ключових понять психологічної антропології – вікова нормативна модель розвитку суб'єктивної реальності, що є методологічним засобом і технологічним принципом побудови вікової діагностики і проектування змісту розвиваючої освіти на різних його щаблях.

40. **Терещенко М. Н.** Гендерные различия будущих первоклассников / М. Н. Терещенко // Детский сад от А до Я. – 2013. – № 2. – С. 50–55.

Розглянуто гендерні відмінності старших дошкільників на рівні фізичного розвитку, мотиваційної, комунікативної, емоційно-вольової та інтелектуальної сфер.

41. **Терлецька Л. Г.** Вікова психологія і психодіагностика : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / Л. Г. Терлецька ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України. – Київ : Слово, 2013. – 606 с.

Висвітлено питання вікової психології як галузі психологічного знання, типологічного розвитку людини, психологічної діагностики та індивідуального розвитку особистості.

42. **Тітаренко А. А.** Вікова характеристика розвитку силових здібностей у школярів молодших класів / А. А. Тітаренко // Теорія та методика фізичного виховання. – 2009. – № 7. – С. 44–50.

43. **Ткалич М. Г.** Гендерна психологія : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / М. Г. Ткалич. – Київ : Академвидав, 2011. – 246 с. – (Альма-матер).

У посібнику, крім загальнотеоретичних, методологічних питань, розкрито соціально-психологічні основи гендерної ідентичності, соціалізації, відмінностей; вплив гендерних стереотипів на розвиток особистості; соціально-психологічну феноменологію гендерних ролей.

44. **Ткачук В.** Вікові особливості періодизації розвитку рухових здібностей школярів / В. Ткачук, К. Віхров // Фізичне виховання в школі. – 2010. – № 1. – С. 41–44.

45. **Цыпин П. Е.** Возрастные психологические закономерности / П. Е. Цыпин // Менеджмент и кадры: психология управления, соционика и социология. – 2009. – № 6. – С. 16–19.

46. **Чеборатов А. В.** Возрастные особенности развития физических качеств у детей дошкольного возраста / А. В. Чеборатов // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2013. – № 1. – С. 51–52.

47. **Черного Д. И.** Сравнительное исследование развития детей с разным сроком гестации в возрасте от 3 до 24 месяцев, воспитывающихся в доме ребенка / Д. И. Черного, Р. Ж. Мухамедрахимов // Психологический журнал. – 2014. – Т. 35, № 4. – С. 47–55.

48. **Шпак В. П.** Реабілітаційна педагогіка : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / В. П. Шпак ; М-во освіти і науки України, Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2006. – 327 с.

Проаналізовано проблеми реабілітаційної педагогіки як окремої галузі педагогічної науки, що спрямовує основні зусилля на допомогу дітям у складних життєвих обставинах розвитку та сприяє стабілізації їх повноцінного функціонування як соціальних суб'єктів.

49. **Шумакова Н. Б.** Гендерные особенности в развитии исследовательской позиции одаренных школьников : возрастная и педагогическая психология / Н. Б. Шумакова // Вопросы психологии. – 2010. – № 2. – С. 56–64.

Соціалізація особистості на різних етапах онтогенезу

50. **Алєко О. А.** Формування первинного соціального досвіду дитини в родині як педагогічна проблема / О. А. Алєко // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2012. – Вип. 4 (47). – С. 3–5.

Подасться теоретичне обґрунтування значимості родини як первинного соціалізуючого середовища дитини, важливості сім'ї у формуванні первинного соціального досвіду. Аналізуються останні дослідження з проблем соціалізації особистості.

51. **Алексєєнко Т.** "Я-соціальне" та "Я-індивідуальне" в соціалізації особистості / Т. Алексєєнко // Шлях освіти. – 2009. – № 4. – С. 7–9.

52. **Беженар Г.** Учнівське самоврядування як засіб соціалізації школярів / Г. Беженар // Школа. – 2010. – № 4. – С. 33–40.

53. **Безпалько О. В.** Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / О. В. Безпалько ; М-во освіти і науки України, Київ. міськ. пед. ун-т ім. Б. Д. Грінченка. – Київ : ЦУЛ, 2009. – 207 с.

У посібнику подано матеріали основних теоретичних положень соціальної педагогіки у вигляді опорних схем, таблиць та текстових пояснень.

54. **Белецька І. В.** Теоретичні основи соціалізації підлітків за місцем проживання / І. В. Белецька // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2012. – № 3. – С. 32–38.

55. **Біленька Н.** Проблема розвитку соціальної активності та рання соціалізація учнів / Н. Біленька, Н. Щур // Світ виховання. – 2007. – № 4 (23). – С. 21–24.

56. **Ван Д.** Психологія самовосприяття подростка : монографія / Д. Ван. – Одеса : Фенікс, 2009. – 211 с.

У даній монографії підставою для пошуку психологічних закономірностей виступає молодший підлітковий період (10-12 років). Автор встановлює та інтерпретує специфіку самосприйняття як фактора соціалізації підлітків.

57. Варій М. Й. Психологія особистості : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / М. Й. Варій ; М-во освіти і науки України, Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Київ : ЦУЛ, 2008. – 591 с.

У посібнику висвітлено всі головні аспекти психології особистості в обсязі, необхідному для підготовки професійних психологів і педагогів.

58. Волянська О. В. Соціальна психологія : навч. посіб. / О. В. Волянська, А. М. Ніколаєвська. – Київ : Знання, 2008. – 275 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

У посібнику наводяться найважливіші теоретичні відомості з курсу "Соціальна психологія", плани і завдання до семінарських занять, програма курсу, питання для самоконтролю, теми контрольних робіт і рефератів, тестові завдання, питання до іспиту та списки рекомендованої літератури. За структурою посібник відповідає вимогам модульно-рейтингової системи організації навчального процесу. Увесь курс поділено на чотири модулі. До кожного модуля, крім теоретичного матеріалу, наводяться плани семінарських занять, практичні завдання.

59. Вронська В. Методологічні та теоретичні проблеми дослідження соціалізації особистості. Визначення основних понять теорії соціалізації / В. Вронська // Нова педагогічна думка. – 2006. – № 1. – С. 104–109.

60. Галус О. М. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. для студентів гуманіт. спец. вищ. пед. навч. закл. / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – Київ : Вища шк., 2006. – 215 с.

Висвітлено сутність, функції, завдання, історичні періоди розвитку порівняльної педагогіки в системі педагогічної науки та інших галузях знань. Проаналізовано розвиток дошкільної, шкільної, професійно-технічної, вищої освіти та освіти дорослих у провідних країнах світу. Розкрито основні напрями модернізації шкільної освіти, підвищення ефективності навчання, особливості соціалізації особистості в сучасних освітніх системах.

61. Глова І. В. Роль сім'ї у соціалізації і формуванні особистості молодшого школяра / І. В. Глова // Інноватика у

вихованні : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 4. – С. 19–23.

Проаналізовано теоретичні основи сімейного виховання молодших школярів. Адже родина виступає як соціальний осередок суспільства й у той же час як найважливіший фактор формування особистості.

62. **Голованова А. А.** Социальная психология личности [Электрон. ресурс] : учеб. пособ. для вузов / А. А. Голованова, Р. М. Шамяионов. – М. : Равновесие, 2006. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM).

У навчальному посібнику викладено методологію соціальної психології особистості, висвітлено питання становлення особистості, механізми та стадії соціалізації.

63. **Головатий М. Ф.** Соціологія молоді : курс лекцій / М. Ф. Головатий ; МАУП. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Київ : МАУП, 2006. – 303 с.

У курсі лекцій висвітлено основні категорії, об'єкт, предмет соціології молоді, особливості молоді як об'єкта суспільних відносин, соціальних перетворень; проблеми формування особистості молодого громадянина, його ціннісних орієнтацій, активної життєвої позиції. Визначено основні проблеми соціалізації молоді, формування нової генерації у суспільстві, розвитку молодіжного руху.

64. **Голубева О. Є.** Соціалізація дитини у світі екранних медіа / О. Є. Голубева, С. М. Стерденко // Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч.-метод. посіб. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. – Київ : Міленіум, 2010. – С. 156–168.

Розглянуто здатність візуальних зображень, еквівалентних певним типам кінокадрів, задавати відповідні структурні особливості психічних процесів, зокрема їх рефлексивний супровід. Авторами зазначено, що при монтажі кадрів програмується і певний психологічний механізм їх сприйняття.

65. **Демянюк О. Б.** Теоретичний аналіз проблеми розвитку образу світу на ранніх етапах онтогенезу / О. Б. Демянюк // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 1 (44). – С. 96–100.

Здійснено теоретичний аналіз проблеми розвитку образу світу на ранніх етапах онтогенезу, представлені сенсорно-перцептивна, словесно-образна та соціально-аналітична моделі образу світу.

66. **Домарєва І. І.** Концепція розвитку школи соціалізації особистості / І. І. Домарєва // Світ виховання. – 2014. – № 5–6. – С. 6–19.

67. **Жорнова О.** Теоретичні засади перетворювальної активності особистості у повсякденні / О. Жорнова // Вісник Книжкової палати. – 2008. – № 5. – С. 39–44.

Розглянуто проблему обмеження перетворювальної активності індивіда в суспільствах різного типу через виявлення архетипів соціального життя.

68. **Калько М. Р.** Набуття соціокультурного досвіду як засіб самоактуалізації особистості в суспільстві / М. Р. Калько // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2011. – № 3. – С. 34–40.

69. **Камышанова Е. А.** "Школа добра, радости и успеха" - модель позитивной социализации обучающихся / Е. А. Камышанова // Воспитание школьников. – 2012. – № 4. – С. 22–27.

70. **Караман О. Л.** Ресоціалізація особистості неповнолітнього засудженого в контексті соціалізаційного процесу / О. Л. Караман // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2011. – № 4. – С. 65–71.

Розкрито сутність і місце ресоціалізації особистості неповнолітнього засудженого в єдиному процесі соціалізації. Зроблено висновок, що поняття розвитку, соціалізації, десоціалізації та ресоціалізації особистості тісно пов'язані між собою і характеризують одне одного.

71. **Коваленко А. Б.** Соціальна психологія : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнєв ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Київ, 2006. – 398 с.

Висвітлено сучасний стан загальних проблем і конкретних питань соціальної психології. Вміщено також додатки, де зібрані матеріали для практичних занять: основи соціально-психологічного тренінгу, деякі соціально-психологічні методики, тести, опитувальники.

72. **Козырева О. А.** Модели и особенности социализации и самореализации школьников и студентов / О. А. Козырева, А. А. Кошелев // Вестник педагогических инноваций. – 2011. – № 1. – С. 90–105.

73. **Коленіченко Т. І.** Аналіз механізмів адаптації літньої людини до умов геріатричного пансіонату: проблеми соціалізації особистості / Т. І. Коленіченко // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2010. – № 1. – С. 19–25.

74. **Коленіченко Т. І.** Соціальна робота з людьми похилого віку / Т. І. Коленіченко // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2011. – № 4. – С. 20–25.

Розглянуто особливості соціальної роботи з людьми похилого віку, визначено дефініцію «людина похилого віку». Охарактеризовано сприятливі умови для подальшого розвитку в старшому віці та реалізації особистісного потенціалу. Проаналізовано завдання та обов'язки соціального працівника у роботі з людьми похилого віку.

75. **Корженко А. Л.** Молодежная субкультура как альтернативная форма социализации личности в юношеском возрасте / А. Л. Корженко // Вопросы психологии. – 2010. – № 2. – С. 80–89.

76. **Костючек М. Ф.** Віктимність дітей, постраждалих від торгівлі людьми, як наслідок несприятливих умов соціалізації / М. Ф. Костючек // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2011. – № 4. – С. 35–42.

77. **Кравченко Т.** Соціалізація дітей старшого шкільного віку: результати педагогічної діагностики / Т. Кравченко // Рідна школа. – 2008. – № 12. – С. 19–22.

78. **Кравченко Т.** Соціальна свідомість як складова соціалізації / Т. Кравченко // Нова педагогічна думка. – 2007. – № 4. – С. 91–93.

Розглянуто сутність соціальної свідомості як важливої складової соціалізації особистості в сучасних умовах. Подано основні характеристики цього особистісного утворення.

79. **Кравченко Т. В.** Сімейна модель соціалізації особистості в сучасних умовах / Т. В. Кравченко // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб.

наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2006. – Вип. 34. – С. 14–16.

Розглянуто особливості впливу сім'ї на соціалізацію дітей у сучасних умовах; наведено результати досліджень щодо окремих аспектів цього процесу.

80. **Кравченко Т. В.** Сім'я та її вплив на соціалізацію дитини / Т. В. Кравченко // Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук. – 2009. – № 3. – С. 32–42.

81. **Краснова Н. П.** Деякі аспекти діяльності соціального педагога в сирітських закладах / Н. П. Краснова // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2011. – № 3. – С. 41–48.

82. **Кузьмін В.** Соціалізація студентів-сиріт у ВНЗ: соціологічна рефлексія / В. Кузьмін // Психологія і суспільство. – 2012. – № 2. – С. 64–68.

Статтю присвячено розгляду процесу соціалізації студентів-сиріт у ВНЗ України, проаналізовано офіційну статистику, основні соціально-психологічні особливості студентів-сиріт як окремої групи соціалізації; запропоновано можливі шляхи поліпшення процесів усуспільнення студентів-сиріт в умовах реформування національної вищої школи.

83. **Курдибаха О. М.** Психологічні основи гендерної соціалізації підлітків / О. М. Курдибаха // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 221–224.

Описано процес гендерної соціалізації підлітків і процес засвоєння особистістю стандартів, адресованих суспільством людям чоловічої та жіночої статі у процесі входження особистості в соціальне оточення. Показано функції гендерної соціалізації та моделі гендерної поведінки, які засвоює особистість упродовж життя.

Розкрито поняття “гендерна зрілість” та “гендерна ідентичність”. Описано етапи формування гендерної ідентичності особистості в процесі соціалізації.

84. **Курінна С. М.** Становлення особистості дитини дошкільного віку в процесі взаємодії різних соціальних інститутів / С. М. Курінна // Дошкільна освіта. – 2010. – № 1. – С. 6–10.

85. **Курята Ю. В.** Школа як чинник та інституція соціалізації в історіогенезі та онтогенезі людини / Ю. В. Курята // Нова педагогічна думка. – 2012. – № 3. – С. 76–78.

Проаналізовано особливості функціонування школи в історіогенезі людини в контексті процесів входження дитини у світ дорослих, гармонізуючий потенціал цього чинника та інституції соціалізації в онтогенезі підростаючої особистості.

86. **Кушнар'ов С. В.** Науково-теоретичні проблеми соціалізації й ресоціалізації неповнолітніх засуджених / С. В. Кушнар'ов // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2009. – № 4. – С. 47–54.

87. **Литвиненко С. А.** Дитина і середовище: проблеми і суперечності соціалізації / С. А. Литвиненко // Психологія: реальність та перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 16–19.

Здійснено аналіз дитинства як складного соціально-культурного феномена, обґрунтовано зміни статусу дитинства в суспільстві, висвітлено проблеми й суперечності соціалізації дітей в сучасних умовах. Дитинство як соціально-культурний феномен та особливо значимий віковий період виступає предметом полідисциплінарного дослідження, у зв'язку з чим окреслено історичний, соціогенетичний, кроскультурний та етнографічний аспекти його вивчення.

88. **Литвиненко С. А.** Об'єктивні та суб'єктивні аспекти сучасної соціальної ситуації розвитку молодших школярів / С. А. Литвиненко // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2006. – Вип. 33. – С. 9–12. – (Психологія).

Висвітлюються різні теоретичні підходи до аналізу соціальної ситуації розвитку. Автором визначені об'єктивні та суб'єктивні аспекти соціальної ситуації розвитку сучасних дітей.

89. **Литовченко О. В.** Соціальне становлення особистості: соціально-педагогічний потенціал позашкільних навчальних закладів / О. В. Литовченко // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 12. – С. 50–56.

90. **Лукьянов О. В.** Псевдосоциализация в творческих молодежных субкультурах / О. В. Лукьянов, Я. Б. Частокотенко, К. О. Котикова // Вопросы психологии. – 2014. – № 5. – С. 87–93.

91. **Лучинкіна А. І.** Психологічні особливості соціалізації обдарованих дітей у віртуальному просторі : монографія / А. І. Лучинкіна, К. Г. Мілютіна, Т. А. Яншина ; НАПН України, Ін-т обдарованої дитини. – Київ : Ін-т обдарованої дитини, 2014. – 250 с.

У монографії йдеться про психологічні закономірності соціалізації обдарованої особистості в інтернет-просторі, розкривається погляд на соціалізацію обдарованої особистості в інтернеті як на процес розширення власного досвіду, звертається увага на те, що соціалізація в інтернет-середовищі є вагомим складовою соціалізації особистості.

92. **Лядецька Г. М.** Соціалізація особистості через розвиток творчого потенціалу учнів / Г. М. Лядецька // Світ виховання. – 2014. – № 5–6. – С. 30–32.

93. **Лялюк Г. М.** Психологічні особливості соціалізації підлітків в умовах родинної депривації : автореф. дис. ... канд. психолог. наук: 19.00.07 / Г. М. Лялюк ; Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 2007. – 20 с.

94. **Малашенко Ю. М.** Психолого-педагогические средства реализации программ социализации подростков / Ю. М. Малашенко // Вестник педагогических инноваций. – 2007. – № 1. – С. 114–119.

95. **Мардахаев Л. В.** Социализация человека как социально-педагогический процесс / Л. В. Мардахаев // Педагогическое образование и наука. – 2009. – № 4. – С. 20–25.

96. **Марцинковская Т. Д.** Идентичность как фактор социализации в мультикультурной среде / Т. Д. Марцинковская, А. С. Сиюченко // Вопросы психологии. – 2014. – № 6. – С. 3–13.

97. **Міхєєва О. І.** Педагогічна діагностика особливостей емпатії на ранніх етапах соціалізації особистості / О. І. Міхєєва // Дошкільна освіта. – 2010. – № 1. – С. 29–35.

98. **Міщенко Т. О.** Соціалізація особистості на уроках суспільствознавчих дисциплін шляхом використання технології

критичного мислення / Т. О. Міщенко // Історія та правознавство. – 2014. – № 25–26. – С. 8–14.

99. **Мойсеюк Н. Є.** Педагогіка : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Н. Є. Мойсеюк. – 5-те вид., допов. і переробл. – Київ, 2009. – 655 с.

У посібнику викладено нормативний навчальний курс із педагогіки. Загальні засади педагогіки, питання теорії навчання і виховання, управління загальноосвітнім навчальним закладом розкриті з урахуванням досягнень сучасної науки та накопиченого досвіду практичної роботи.

В окремому розділі розглянуто розвиток, соціалізацію та виховання особистості.

100. **Москаленко В. В.** Соціальна психологія : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / В. В. Москаленко ; М-во освіти і науки України, АПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – 2-ге вид., випр. та допов. – Київ : ЦУЛ, 2008. – 687 с.

В підручнику викладено основні теми загального курсу соціальної психології на основі сучасних досліджень у цій галузі. Висвітлено проблеми, які відображають новий погляд на стан соціально-психологічної науки і відповідають тим потребам у соціальних знаннях, що склалися в суспільстві на даному етапі.

101. **Назаренко Л.** Психолого-педагогічні особливості соціалізації особистості підлітка / Л. Назаренко // Директор школи. – 2006. – № 9 (берез.). – С. 15–16 ; № 10–11 (берез.). – С. 12–14.

102. **Нечитайло В. В.** Пропедевтика впливу віктимогенних факторів на соціалізацію підлітків як психолого-педагогічна проблема / В. В. Нечитайло // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2009. – № 1. – С. 53–57.

103. **Новік Л. О.** Імідж як один із механізмів соціалізації особистості / Л. О. Новік // Психологія: реальність та перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 229–232.

На основі теоретичного аналізу наукової літератури зроблено спробу визначити місце та роль іміджу у процесі соціалізації. Актуальність проблеми зумовлена тим, що завдяки соціалізації відбувається засвоєння особистістю системи цінностей суспільства,

норм, правил, соціальних ролей, формування соціальних якостей, властивостей і умінь, що забезпечують входження людини в соціальне середовище та успішне функціонування в ньому.

104. Одолінський В. Г. Аспекти особистісного самовизначення у юнацькому віці в полі "Я-концепції" / В. Г. Одолінський // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2006. – Вип. 33. – С. 129–132. – (Психологія).

Стаття присвячена дослідженню проблеми соціалізації особистості старшокласника в умовах соціальних змін. Особлива увага приділена аспектам особистісного розвитку і повноцінної життєдіяльності людини.

105. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підруч. для студентів вищ. навч. закладів. У 2 кн. Кн. 2. Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія / Л. Е. Орбан-Лембрик. – Київ : Либідь, 2006. – 558 с.

Підручник містить узагальнені й систематизовані знання із соціальної психології груп, міжгрупової взаємодії та прикладної соціальної психології. У ньому всебічно розкрито динамічні характеристики малої групи, психологічні особливості великих соціальних груп і міжгрупових відносин.

106. Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості : монографія / І. І. Карабасва, Д. К. Корольов, М. О. Мельник та ін. ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка ; за ред. Р. О. Семенової. – Київ ; Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 227 с.

У монографії розкрито широке коло методологічних і прикладних проблем, пов'язаних зі створенням освітнього середовища як сукупності умов для навчання, розвитку, індивідуалізації та соціалізації обдарованої особистості.

107. Пахомова І. Волонтерський рух як засіб соціалізації особистості / І. Пахомова, Ю. Мазун // Школа. – 2011. – № 9. – С. 61–67.

108. Петренко О. Б. Теоретичні підходи до вивчення процесу статевої соціалізації особистості / О. Б. Петренко // Психолого-педагогічні засади розвитку особистості в освітньому

просторі : матеріали методолог. семінару АПН України 19 берез. 2008 р. – Київ, 2008. – С. 196–206.

109. **Петрук В.** Проблеми соціалізації та індивідуалізації навчання в умовах сучасного інформаційно-освітнього середовища / В. Петрук // Освіта і управління. – 2011. – Т. 14, № 2–3. – С. 86–94.

110. **Петрунько О. В.** Інтернет як технологія соціалізації дітей і молоді / О. В. Петрунько // Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук. – 2010. – № 1. – С. 85–95.

Розглянуто інтернет як чинник соціалізації молоді та виявлено ризики інтернет-середовища.

111. **Печенко І.** Виховання для життя: соціалізація особистості в дитинстві у педагогіці Монтесорі / І. Печенко // Рідна школа. – 2007. – № 9. – С. 78–80.

112. **Печенко І.** Сучасний дошкільний заклад як провідна інституція соціалізації особистості в дошкільному дитинстві / І. Печенко // Рідна школа. – 2008. – № 6. – С. 65–67.

113. **Прищепа М.** Засоби масової комунікації як фактор соціалізації особистості / М. Прищепа // Актуальні питання психологічної науки : альм. студент. наук. т-ва : матеріали звітн. наук. конф. викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту за 2008 р. (м. Рівне, 24–25 лют. 2009 р.). – Рівне : РДГУ, 2009. – Вип. 2. – С. 103–105.

Розглядаючи засоби масової комунікації як фактор соціалізації особистості, автор робить висновок, що ЗМК певною мірою впливають на становлення особистості.

114. **Просандєєва Л.** Диференційно-діагностичні критерії порушення самоцінності дитини в процесі соціалізації / Л. Просандєєва // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2008. – № 5. – С. 75–80.

115. **Просандєєва Л. Є.** Соціалізація людей "третього віку" у контексті проблеми самоцінності / Л. Є. Просандєєва // Гуманітарні науки. – 2007. – № 2. – С. 156–160.

116. **Присяник В.** Формування соціально зрілої особистості / В. Присяник // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2011. – № 2. – С. 31–33.

117. **Процюк В.** Формування громадських цінностей у процесі соціалізації особистості / В. Процюк // Нова педагогічна думка. – 2015. – № 1. – С. 122–125.

Розглядається питання громадянського виховання як складової комплексного підходу до реалізації завдань формування якостей підростаючого покоління на засадах демократизації. Проводиться паралель і відслідковується взаємозв'язок з іншими аспектами виховання підростаючого покоління.

118. **Психологія** : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / Ю. Л. Трофімов, М. І. Алексєєва, П. А. Гончарук та ін. ; за ред. Ю. Л. Трофімова. – 6-те вид., стер. – Київ : Либідь, 2008. – 558 с.

В основу підручника покладено особистісний підхід. Розкриваються базові поняття психологічної науки, і насамперед ті, що пов'язані з психологією особистості, її діяльністю та поведінкою, розвитком психіки, соціальними та біологічними передумовами формування психічних властивостей індивіда, психічних процесів, функцій та станів. Окремий розділ присвячено провідним напрямам науково-прикладної та практичної психології.

119. **Радул В.** Соціалізація й розвиток особистості / В. Радул // Шлях освіти. – 2006. – № 2. – С. 7–13.

120. **Романюк В. Л.** Біоетичні аспекти онтогенезу особистості / В. Л. Романюк // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2007. – Вип. 37. – С. 193–195.

Розглянуто проблеми онтогенезу особистості у контексті розвитку біоетичного мислення як інтегрального показника біопсихосоціального феномену людини.

121. **Рябченко В.** Освіта, навчання, виховання й соціалізація як поняття й процеси та межі досягнення ними особистості / В. Рябченко // Вища освіта України. – 2011. – № 1. – С. 46–54.

122. **Рыбалка В. В.** Научные определения личности и персонологический интеллект психологов и педагогов в работе с одаренной молодежью / В. В. Рыбалка // Одарённый ребёнок. – 2013. – № 3. – С. 33–46.

Автор статті пропонує рекомендації для педагогів та психологів з покращення процесу соціалізації, психічного розвитку обдарованої молоді на основі більш чіткого розуміння поняття "особистість".

123. **Сєдова Т. П.** Соціалізація шкільного середовища - запорука мобільного входження особистості в інформаційне та культурне соціальне оточення / Т. П. Сєдова, І. В. Чепіга, Л. П. Ампілогова // Виховна робота в школі. – 2016. – № 4. – С. 2–8.

Подано ознаки соціально зорієнтованої системи виховання та значення соціалізації у подальшому житті.

124. **Сокотун С. А.** Соціалізація підростаючого покоління як соціально-педагогічна проблема / С. А. Сокотун // Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 4. – С. 102–108.

Розглянуто проблему соціалізації підростаючого покоління у контексті соціальної педагогіки, актуалізовано увагу на етапах соціалізації, факторах, що прискорюють цей процес.

125. **Социально-педагогическая реабилитация несовершеннолетних правонарушителей** / Г. Зайцев, А. Зайцев, М. Дмитриев, И. Апалькова // Народное образование. – 2007. – № 6. – С. 132–138.

В даний час складається новий "споживчо-інформаційний" підхід до виховання (соціалізації) особистості. На цій основі, на думку авторів, можна будувати реабілітацію неповнолітніх правопорушників, а в більш широкому плані - перевиховання і соціалізацію підлітків з відхиленою поведінкою.

126. **Соціальна педагогіка** : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, Т. Г. Веретенко та ін. ; за ред. О. В. Безпалько. – Київ : Академвидав, 2013. – 309 с. – (Альма-матер).

Людина в рості в соціумі і утверджується в ньому завдяки осягненню себе як особистості, розвитку навичок індивідуальної та групової взаємодії, цілеспрямованому вихованню. Теоретичні засади

соціального виховання, його методологію, ефективні практики, роль у цьому процесі соціальних інститутів досліджує соціальна педагогіка.

127. **Соціальна педагогіка** : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / А. Й. Капська, О. В. Безпалько, О. В. Биковська та ін. ; М-во освіти і науки України. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; за ред. А. Й. Капської. – 3-тє вид., перероб. та допов. – Київ : Центр навч. літ., 2006. – 467 с.

Розглянуто широке коло теоретичних питань, пов'язаних зі створенням умов для соціального становлення особистості.

128. **Соціологія** : підручник / В. М. Піча, А. Г. Хоронжий, В. Є. Савка та ін. ; за ред. В. М. Пічі. – 3-тє вид., стер. – Львів : Магнолія 2006, 2007. – 278 с.

У підручнику розглядаються загальні проблеми соціології як науки про суспільство і соціальні відносини, основи спеціальних і галузевих теорій, вивчення яких передбачено освітньо-професійною програмою підготовки спеціалістів, бакалаврів, магістрів, а також методологія конкретних соціологічних досліджень.

129. **Сторож О. В.** Дослідження і розвиток психологічних особливостей творчої соціалізації старшокласників / О. В. Сторож // Психологічні перспективи. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – Вип. 19. – С. 246–255.

130. **Сторож О. В.** Психологічні особливості творчої соціалізації особистості на етапі ранньої юності / О. В. Сторож // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2010. – Вип. 43. – С. 95–98.

Статтю присвячено вивченню особливостей творчої соціалізації особистості на етапі ранньої юності. Проаналізовано взаємозв'язок процесу соціалізації й творчої особистості. Представлено модель «творчої соціалізації особистості». Визначено психологічні умови творчої соціалізації.

131. **Сторож О. В.** Психологічні особливості творчої соціалізації старшокласників : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.01 – заг. психологія ; історія психології / О. В. Сторож ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – Київ, 2011. – 20 с.

132. **Сторож О. В.** Соціально-психологічна адаптація як невід'ємна складова соціалізації особистості / О. В. Сторож // Проблеми загальної і педагогічної психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – Київ, 2008. – Т. 10, ч. 2. – С. 379–384.

133. **Сторож В. О.** Технологія розвитку творчої соціалізації старшокласників / В. О. Сторож // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : Дока центр, 2014. – Вип. 3. – С. 150–154.

Здійснено аналіз наукової літератури, що розкриває зміст поняття «творча соціалізація». Проаналізовано структуру та провідні напрями роботи щодо розвитку творчої соціалізації старшокласників.

134. **Твердовська О. В.** Трансформації становлення особистості в умовах сучасних соціальних викликів / О. В. Твердовська // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2016. – № 3. – С. 16–19.

Розкрито основні фактори трансформації принципів формування і розвитку особистості в умовах сучасних соціальних викликів, які обумовлені зміною способу міжособистісних відносин, де саме суспільство, посередництвом тотального поширення інформаційних технологій, є глобальною системою зв'язків і відносин.

135. **Тендрякова М. В.** Игры детей "изрядного возраста" как механизм исследования жизненных стратегий / М. В. Тендрякова // Вопросы психологии. – 2011. – № 6. – С. 45–56.

136. **Тимошук О.** Інноваційна особистість у шкільному середовищі: психологічні аспекти соціалізації : (загальношк. соц.-пед. семінар) / О. Тимошук // Соціальний педагог. – 2013. – № 3 (берез.). – С. 17–24.

137. **Формування соціально зрілої особистості** // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2012. – № 5. – С. 31–38.

Представлено матеріали комплексної тематичної педагогічної ради в освітньому окрузі «Перспектива-ПЛЮС» «Становлення соціально зрілої особистості сучасного випускника в акмеологічному освітньому просторі».

138. **Хлебодарова О. Г.** Эмоциональная чувствительность подростков в структуре социально-психологических механизмов социализации / О. Г. Хлебодарова // Психология обучения. – 2009. – № 11. – С. 97–105.

139. **Цибулько Л. Г.** Соціальна адаптація дітей-сиріт молодшого шкільного віку засобами гри / Л. Г. Цибулько // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2011. – № 4. – С. 26–30.

Розглянуто гру як засіб соціальної адаптації дітей-сиріт дошкільного віку. Розкрито можливості використання ігрової діяльності в педагогічному процесі дитячих будинків і закладів інтернатного типу.

140. **Шабасва Н. С.** Вивчення механізмів гендерної соціалізації як чинників статевої диференціації студентів коледжу / Н. С. Шабасва // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2009. – № 3. – С. 61–66.

141. **Шалагінов Б.** Дитяча література і соціалізація майбутньої особистості / Б. Шалагінов // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2011. – № 11–12. – С. 3–6.

Досліджується питання, чим «дитяча література» відрізняється від «дорослої» у плані проблеми соціалізації особистості.

142. **Швець Т.** Особливості громадянської соціалізації старшокласників в умовах євроінтеграції / Т. Швець // Освіта і управління. – 2009. – Т. 12, № 3–4. – С. 147–153.

143. **Шевців М. В.** Здоровий спосіб життя як умова соціалізації студентської молоді / М. В. Шевців // Вікова фізіологія та валеологія : (матеріали університет. наук.-практ. конф. викладачів та студентів, 23–24 квіт. 2007 р.) / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Психолого-природн. ф-т, Каф. валеології. – Рівне, 2007. – С. 5–14.

144. **Шестопалова Е.** Телевизионные мультипликационные сериалы для детей: формирование личности и социальной направленности / Е. Шестопалова // Дошкольное воспитание. – 2014. – № 5. – С. 25–32.

145. **Шешукова О. В.** Формирование социального интеллекта в процессе социализации / О. В. Шешукова // Одарённый ребёнок. – 2008. – № 5. – С. 73–79.

146. **Школа сприяння здоров'ю - складова Школи соціалізації особистості** / Л. Доні, І. Гриньова, Т. Слепа, І. Чокова // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2010. – № 3. – С. 4–16.

Автори аналізують проблеми формування здорового способу життя учнів у контексті становлення та розвитку життєстійкості, життєвої компетентності особистості. Висвітлюють впровадження здоров'язберігаючих технологій як запоруку сприяння гармонійній особистісній та соціальній адаптації школярів, проведення валеологічних моніторингів.

Розвиток просоціальної поведінки особистості

147. **Безлюдна В. І.** Особливості просоціального розвитку в епоху дитинства / В. І. Безлюдна // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 36–40.

Стаття присвячена аналізу вікових аспектів розвитку просоціальної поведінки. Складність, динамічність, специфічність розвитку даного феномену на різних етапах онтогенезу зумовлює необхідність його всебічного вивчення. Автор підкреслює, що в дитячому віці закладаються основи усіх категорій просоціальних виявів - допомоги, обміну, емпатії. Кожна з них має свої особливості становлення та механізми формування.

148. **Бучко В. Б.** Роль емоційного інтелекту у формуванні просоціальної поведінки / В. Б. Бучко // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 47–51.

Автор подає теоретичний аналіз емоційного інтелекту та його значення для формування просоціальної поведінки, наводить емпіричні дані щодо необхідності цілеспрямованого формування емоційної компетентності студентів, а також показує наявність статистично значимого зв'язку між емоційним інтелектом та соціально-психологічною адаптацією.

149. **Головко М. Б.** Особливості уявлень дітей старшого дошкільного віку про сім'ю та сімейні ролі / М. Б. Головко // Дошкільна освіта. – 2010. – № 1. – С. 83–89.

150. **Гошовський Я. О.** Просоціальні стратегії депривованої особистості у контексті її вітагенної активності / Я. О. Гошовський // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 9–12.

Стаття розкриває психологічну суть і специфіку просоціальної активності депривованих людей у контексті їхньої життєдіяльності. Проаналізовано змістове і функціональне наповнення просоціальних стратегій особистості в умовах депривації. Розкрито змістово-

семантичну і структурно-функціональну сутність експериментально-генетичного методу, його розвивальні й емпірично-корекційні потенціали в ресоціалізаційній діяльності з депривованими дітьми.

151. **Григорьев Д.** Школа развивает территориальное сообщество: неадаптивная стратегия воспитания и социализации / Д. Григорьев // Народное образование. – 2009. – № 8. – С. 224–226.

152. **Грищенко Н. А.** Просоціальний напрямок сучасного виховання студентської молоді в межах особистісно-соціального підходу / Н. А. Грищенко // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2009. – № 1. – С. 39–46.

153. **Кириленко С.** Просоціальна поведінка дітей та учнівської молоді як складова утвердження громадянського суспільства в Україні / С. Кириленко // Нова педагогічна думка. – 2015. – № 1. – С. 135–140.

Обгрунтовано актуальність проблеми формування просоціальної поведінки учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Розглянуто основні теоретичні версії соціального обміну і соціальних норм їх внутрішнього діалогу, прийняття самостійного, вільного особистісно значущого вибору моделей поведінки, стимулювання участі дітей у соціально значущій діяльності.

154. **Корчакова Н. В.** Ранні витоки просоціальності / Н. В. Корчакова // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : Дока центр, 2014. – Вип. 3. – С. 75–80.

Стаття присвячена аналізу теоретичних основ проблеми зародження унікальної соціальної стратегії особистості - здатності діяти на користь інших людей. Висвітлюються передумови виникнення і прояву ознак просоціальності в немовлячому та ранньому віці.

155. **Корчакова Н. В.** Стратегія вдячності як елемент просоціальної поведінки / Н. В. Корчакова // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 90–95.

Стаття присвячена обговоренню природи і функцій вдячності як соціально-психологічного феномену. Висвітлено зв'язок вдячності з просоціальною поведінкою та охарактеризовано основні наслідки зазначеного феномену. Зокрема, позитивний вплив на характер міжособистісних стосунків, створення комфортної психологічної

атмосфери, посилення згуртованості групи, покращення психосоматичних станів особистості.

156. **Лесіна Т. М.** Анімація як інноваційний напрям соціально-педагогічної роботи в Польщі / Т. М. Лесіна // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2012. – № 2. – С. 101–106.

157. **Мельник І.** Емоційно - оцінний компонент просоціальної поведінки у молодшому шкільному віці / І. Мельник // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 226–229.

Проаналізовано роль емоційно-оцінного чинника просоціальної поведінки молодшого школяра. Виявлено критерії емоційно-оцінного компоненту просоціальної поведінки: формування ціннісних орієнтацій альтруїстичної мотивації як похідної просоціальної поведінки, збереження пропріуму особистості, схильність до емпатії.

158. **Мельник І.** Когнітивний критерій просоціальності молодшого школяра / І. Мельник // Наукові дослідження молоді : матеріали VI звітної наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та викладачів (м. Дубно, 27 берез. 2014 р.) / Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини "Україна", Дубен. філія. – Київ ; Дубно : Ун-т "Україна", 2014. – С. 162–164.

159. **Мельник І.** Просоціальна поведінка як психологічна категорія теоретичного аналізу / І. Мельник // Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації. – 2011. – № 2. – С. 165–169.

Розкрито теоретичні, концептуальні особливості просоціальної поведінки в контексті теоретичного аналізу. Визначено понятійні складові та основні трактування просоціальності у психологічній науці.

160. **Мельник І. Я.** Просоціальна поведінка як складова соціальної компетентності / І. Я. Мельник // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2010. – Вип. 43. – С. 60–62.

Розкрито сутність поняття просоціальна поведінка, розуміючи її як складову структури соціальної компетентності.

161. **Мельник І. Я.** Психологічні особливості формування просоціальної поведінки / І. Я. Мельник // Проблеми розвитку соціально-економічних систем: підприємництво, глобалізація, економічне зростання : матеріали І Регіон. міжвуз. наук.-практ. конф. : зб. тез / Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини "Україна", Дубен. філія. – Київ ; Дубно, 2010. – Вип. 1. – С. 266–267.

Проаналізовано просоціальну поведінку, що спрямована на благо інших осіб або соціального об'єднання, не пов'язана з будь-яким зовнішнім заохоченням. Вона розглядається як складова соціальної компетентності, комплекс особистісно-психологічних технологій взаємодії особистості з оточуючим соціальним середовищем.

162. **Наконечна М. М.** Просоціальна активність як чинник становлення внутрішнього світу людини / М. М. Наконечна // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 127–132.

Розглянуто просоціальну активність як один із чинників становлення інтрапсихічного в особистості. Досліджено зв'язок просоціальності з первинною та вторинною соціалізацією. Виокремлено поняття просоціальної та спільної (колективної) діяльності. Просоціальну активність розглянуто як складний процес, опосередкований різними особистісними підструктурами.

163. **Оржеховська В. М.** Профілактика девіантної поведінки неповнолітніх : навч. посіб. / В. М. Оржеховська, Т. Є. Федорченко ; Ін-т пробл. виховання АПН України. – Черкаси : вид. Ю. Чабаненко, 2008. – 374 с.

Представлено теоретико-методичні та практичні надбання профілактичної роботи з учнями на основі нових концептуальних підходів до виховання неповнолітніх в умовах нової соціокультурної реальності. Розкрито сутність та причини девіантної поведінки дітей і підлітків у сучасних умовах.

164. **Павелків Р. В.** Взаємозв'язок просоціального та морального контексту соціальної взаємодії / Р. В. Павелків // Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – Т. VI : Психологія обдарованості, Вип. 9. – С. 373–381.

Проаналізовано взаємозв'язок і взаємопроникнення просоціальної та моральної поведінки, висвітлено питання зародження просоціальної стратегії в дитячому віці.

165. **Павелків Р. В.** Місце просоціальної поведінки у формуванні моральних цінностей особистості / Р. В. Павелків // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : Дока центр, 2014. – Вип. 3. – С. 4–8.

Стаття присвячена вивченню природи і сутності просоціальності та взаємозв'язку морального та просоціального контексту соціальної взаємодії.

166. **Павелків Р. В.** Просоціальна поведінка як детермінанта громадянського становлення особистості / Р. В. Павелків // Актуальні проблеми психології. Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія / за ред. С. Д. Максименка. – Київ : ДП "Інформ.-аналіт. агенство", 2013. – Т. X, вип. 24. – С. 510–519.

167. **Павелків Р. В.** Просоціальний розвиток особистості : монографія / Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова ; М-во освіти і науки України. – Рівне : вид. О. Зень, 2013. – 383 с.

Монографія присвячена висвітленню психологічних основ унікальної форми соціальної поведінки особистості - дії на благо інших людей; розкрито сутність просоціальності, її мотиваційні основи, диспозиційні та ситуаційні характеристики; проаналізовано історичні аспекти становлення наукової проблеми, існуючі теоретичні моделі просоціальної поведінки; обговорено різні форми та види сприяючої поведінки: альтруїзм, проактивна допомога, емпатія.

168. **Павелків Р. В.** Просоціальні аспекти формування та розвитку стресостійкості у майбутніх практичних психологів / Р. В. Павелків // Збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю "Особистість в екстремальних умовах". – Львів : Львів. держ. ун-т безпеки життєдіяльності, 2013. – Ч. 1. – С. 312–315.

169. **Павелків Р. В.** Психологічні аспекти становлення просоціальної поведінки особистості / Р. В. Павелків // Генеза буття особистості : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – Київ, 2011. – Вип. 5, ч. 1. – С. 201–210.

170. **Павелків Р. В.** Феномен просоціальності як новий аспект психологічного аналізу / Р. В. Павелків // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 4–8.

Порушено проблему соціально-морального розвитку особистості, особливу увагу приділено дослідженням просоціальності людських стосунків, спрямованих на гармонізацію соціального простору, покращенню міжособистісної взаємодії між людьми. Обговорено історичні аспекти становлення проблеми просоціальності та обґрунтовано твердження, що повноцінне життя людини як громадянина і особистості неможливе без набуття людиною особистісних смислів просоціального рівня.

171. **Решетников О. В.** Формирование позитивного социального опыта воспитанника как основа организации личностно-развивающей среды / О. В. Решетников // Школьные технологии. – 2013. – № 6. – С. 129–142.

172. **Розвиток просоціальної стратегії як основи морального становлення особистості** : наук.-допом. бібліогр. покажч. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Наук. б-ка ; наук. консультант Р. В. Павелків ; уклад. : С. Н. Грипич, О. В. Іванчук, Л. В. Ковальчук. – Рівне : РДГУ, 2013. – 49 с.

У науково-допоміжний бібліографічний покажчик включено бібліографічні описи книг, публікації із періодичних видань та наукових збірників, що висвітлюють питання просоціального розвитку особистості, які надійшли у фонди наукової бібліотеки РДГУ впродовж 2003 – 2013 років.

173. **Рудь Г. В.** Психологічні особливості просоціальної поведінки підлітків / Г. В. Рудь // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 161–166.

Стаття присвячена вивченню просоціальності в період підліткового віку при переході до юнацького етапу онтогенезу, коли відбуваються важливі зміни в самосвідомості людини, що розвивається. На основі аналізу теоретико-методологічних робіт узагальнено дані про вікові особливості соціалізації підлітків у контексті формування просоціальної поведінки.

На етапі практичної частини досліджень виявлено рівень сформованості просоціальної поведінки (міжособистісних стосунків та установок, спрямованих на альтруїзм — егоїзм).

174. **Сажин А. В.** Нравственная устойчивость личности и методы ее психологического исследования / А. В. Сажин // Психология обучения. – 2014. – № 1. – С. 138–148.

175. **Тарасенко А.** Формуємо просоціальну поведінку підлітків / А. Тарасенко // Практичний психолог: школа. – 2015. – № 5–6. – С. 23–26.

Розглянуто проблему навчання міжособистісної взаємодії підлітків.

176. **Цуканова М. С.** Уявлення сучасної молоді про нормативну та просоціальну поведінку: психологічний аналіз / М. С. Цуканова // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 182–185.

Здійснено аналіз проблеми вивчення нормативної і просоціальної поведінки як соціально спрямованих форм людської взаємодії. Відмічено роль системи ціннісних орієнтацій і внутрішньої мотивації при виборі особистістю наднормативної поведінки. Актуальним стає вивчення механізмів, які відповідають за позитивне формування особистості в соціумі, а також індивідуально-особистісні особливості, які визначають характер наднормативної поведінки особистості.

177. **Яцюк Н. О.** Концепція Іншої людини як детермінанта просоціальної поведінки / Н. О. Яцюк // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 189–192.

Стаття присвячена аналізу концепції Іншої людини як детермінанти просоціальної поведінки. Підкреслюється роль моральної рефлексії у функціонуванні концепції Іншої людини. Представлені результати опитування студентів та аналізу дитячих малюнків, що ілюструють роль концепції Іншої людини у детермінації вчинку допомоги.

Розвиток моральної свідомості та самосвідомості

178. **Абдулова Т. П.** Лонгитюдное исследование морального сознания младших школьников / Т. П. Абдулова, Л. А. Мотылева, М. С. Харитоновна // Психология обучения. – 2013. – № 1. – С. 40–51.

Представлені результати емпіричного лонгитюдного дослідження розвитку моральної свідомості у групі дітей молодшого шкільного віку від першого до третього класу з послідовними зрізами в 1-3 класах показників розвитку моральних суджень, ціннісних орієнтацій, уявлень про категорії добра, зла і моральної рефлексії.

179. **Александрова Є.** Психологічні основи формування моральної свідомості та самосвідомості дітей молодшого шкільного віку / Є. Александрова // Актуальні питання психологічної науки : альм. студент. наук. т-ва Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2010. – Вип. 3. – С. 10–12.

180. **Алексєєва Ю. А.** Становлення моральної самосвідомості підлітків у процесі психологічного консультування : автореф. дис. ... канд. психолог. наук: 19.00.07 / Ю. А. Алексєєва ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2006. – 21 с.

181. **Атаманчук Н. М.** Аналіз наукових підходів до вивчення розвитку самооцінки дошкільника як основного компоненту в структурі самосвідомості / Н. М. Атаманчук, А. В. Пасічніченко // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 33–36.

Стаття присвячена аналізу підходів до вивчення розвитку самооцінки на ранніх етапах онтогенезу. Виділено психологічні чинники, які забезпечують становлення самооцінки дітей дошкільного віку. Показано, що саме в дошкільників розвивається найбільш складний компонент самосвідомості – самооцінка, яка виникає на основі знань і думок про себе.

182. **Бадер С. О.** Особливості становлення моральної поведінки дітей-сиріт дошкільного віку, що виховуються в умовах дитячих будинків / С. О. Бадер // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 1 (44). – С. 10–13.

Розкрито особливості становлення моральної поведінки у вихованців дитячих будинків, виокремлено чинники, що впливають на означений процес.

183. **Бех І.** Зростити моральну особистість - головна турбота / І. Бех // Дошкільне виховання. – 2015. – № 4. – С. 6–8.

Висвітлено чинники, що впливають на розвиток дитини та сприяють моральному становленню особистості.

184. **Білоусова Н. М.** Почуття власної гідності - як основа морального становлення школяра / Н. М. Білоусова // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. праць : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2006. – Вип. 33. – С. 24–27. – (Психологія).

Розглянуто проблему формування почуття власної гідності у дітей молодшого шкільного віку та надано рекомендації щодо розвитку самоцінності дитини.

185. **Васянович Г. П.** Педагогічна етика : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Г. П. Васянович. – Київ : Академвидав, 2011. – 254 с. – (Альма-матер).

У посібнику розкрито зміст, функції і завдання педагогічної етики. Проаналізовано педагогічну мораль та її принципи, моральний обов'язок, самосвідомість, відповідальність. Розглянуто особливості моральних відносин педагога та наслідки зайнятої ним позиції.

186. **Гошовська Д. Т.** Моральна самооцінка як базовий компонент самоусвідомлення у процесі ревіталізації особистості / Д. Т. Гошовська // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 54–57.

Розкрито психологічні особливості моральної самооцінки як складного і важливого компоненту самоусвідомлення людини. Висвітлено сутність моральної самооцінки як оцінювання особистістю своїх

духовних можливостей, якостей і місця серед морально-аксіологічних поглядів і норм певного суспільства. Йдеться про психологічну структуру самоакцептації як базового утворення особистісного морального самоприйняття на підлітковому етапі онтогенезу.

187. **Гошовська Д. Т.** Самоактуалізаційна адаптація та моральна самооцінка депривованої особистості / Д. Т. Гошовська, Я. О. Гошовський // Молодіжна політика: проблеми та перспективи : зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф., 15–16 трав. 2009 р. / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І.Франка, Каф. правознав., соціології та політології. – Дрогобич, 2009. – С. 244–248.

188. **Григорчук І. С.** Формування духовності в контексті християнської моральної свідомості / І. С. Григорчук // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2006. – Вип. 34. – С. 182–184.

Розглянуто сучасний стан проблеми вирішення питання формування духовності в контексті християнської моральної свідомості. Духовність визначено як властивість духу – вільного мислення згідно внутрішніх почуттів.

189. **Грипич С. Н.** Дитяча література як засіб морального виховання та формування духовної культури дітей / С. Н. Грипич // Актуальні питання культурології : альм. наук. т-ва "Афіна" каф. культурології : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2010. – Вип. 10, т. 1. – С. 133–136.

190. **Гуцуляк Н. М.** Когнітивний вектор розвитку моральної поведінки особистості / Н. М. Гуцуляк, А. А. Сімак // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2006. – Вип. 33. – С. 59–62. – (Психологія).

Висвітлено погляди психологів відносно когнітивної складової моральної свідомості та поведінки особистості.

191. **Добровольський С.** Життєтворчість як основа соціально-психологічного становлення особистості / С. Добровольський // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 67–72.

Розглянуто психологічну сутність феномену життєтворчості. Проаналізовано психологічні чинники, закономірності та механізми соціально-психологічного становлення особистості під впливом життєтворчості. Життєтворчість - безперервний процес самотворення, в якому особистість постійно вдосконалюється, переходячи на дедалі вищий рівень особистісного розвитку. Між життєтворчістю і соціально-психологічним становленням особистості існує діалектична єдність, яка виявляється у взаємовпливі обох психічних явищ.

192. **Жигайло О. О.** Особливості розвитку свідомості та самосвідомості молодших школярів / О. О. Жигайло // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2010. – Вип. 43. – С. 34–36.

Проаналізовано психологічні закономірності розвитку самосвідомості та свідомості молодших школярів, висвітлено теоретичні підходи до цієї проблеми. Описано прояви Я-концепції у дітей молодшого шкільного віку.

193. **Заміщак М.** Психологічні аспекти дослідження моральної самооцінки у молодших школярів / М. Заміщак // Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації. – 2011. – № 2. – С. 205–208.

194. **Зимянський А.** Роль емпатії у розвитку моральної самосвідомості підлітків / А. Зимянський // Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації. – 2011. – № 2. – С. 197–200.

195. **Карпенчук С. Г.** До вершин досконалості... : наук.-метод. посіб. з проблем самовиховання / С. Г. Карпенчук ; М-во освіти і науки України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне : Волин. обереги, 2009. – 259 с.

У посібнику пропонується теоретико-методичний аналіз проблем, пов'язаних із самовихованням особистості, що супроводжується орієнтовним програмно-рекомендаційним матеріалом психологізації старшокласників.

196. **Квашук О. В.** Моральна свідомість як активне і цілеспрямоване ставлення молодшого школяра до навколишньої дійсності / О. В. Квашук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія і

педагогіка» : зб. наук. пр. – Острог : Нац. ун-т «Острозька акад.», 2010. – Вип. 16. – С. 104–112.

197. **Клочек Л. В.** Суб'єктність і самосвідомість особистості в юнацькому віці / Л. В. Клочек // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2006. – Вип. 33. – С. 85-89. – (Психологія).

Висвітлено проблему становлення суб'єкта психічної активності в онтогенезі. Визначено роль прояву суб'єктності у протіканні процесів ідентифікації та відособлення в період юності, розглянуто вплив цього явища на розвиток самосвідомості в юнацькому віці.

198. **Корчакова Н. В.** Розуміння дітьми дошкільного віку моральних аспектів ситуації / Н. В. Корчакова // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2006. – Вип. 33. – С. 89-92. – (Психологія).

Проаналізовано когнітивну складову моральної свідомості дітей дошкільного віку, їх здатності диференціювати вчинки, орієнтуючись на наслідки, без належного врахування характеру мотиваційних підстав.

199. **Малахов В. А.** Етика : курс лекцій : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / В. А. Малахов. – 6-те вид. – Київ : Либідь, 2006. – 384 с.

У посібнику розглянуто мораль як суспільне явище, феномен культури та форму світовідношення; висвітлено моральну проблематику людської свідомості, діяльності та спілкування. Розкрито внутрішні, екзистенційні аспекти моральності, питання добра і зла, відповідальності, сенсу життя, щастя, справедливості, любові. Проаналізовано низку актуальних етичних проблем, зокрема співвідношення моралі й права, моралі та політики, національних і загальнолюдських моральних цінностей.

200. **Малихіна Т.** Моральне становлення особистості підлітка на сучасному етапі / Т. Малихіна // Рідна школа. – 2006. – № 6. – С. 24–25.

201. **Михайлова Л. І.** Проблема моральної самосвідомості у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського / Л. І. Михайлова // Оновлення змісту, форм та методів навчання і

виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2008. – Вип. 40. – С. 153–156.

Проаналізовано розвиток проблеми морального виховання у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського. Розкрито основні категорії, на яких будувалася теорія морального виховання видатного педагога – дух, матерія, розум, свідомість, самосвідомість, судження, поняття, ідея, конкретне й абстрактне, випадковість і необхідність.

202. **Молчанова О. М.** Вплив емоційних переживань на розвиток совісті особистості юнацького віку / О. М. Молчанова // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 7. – С. 55–58.

203. **Мухин М. И.** Духовно-нравственное воспитание - основа формирования взрослеющей личности / М. И. Мухин // Воспитание школьников. – 2014. – № 7. – С. 3–11.

204. **Осипчук О. П.** Особливості розуміння моральних аспектів ситуації у молодшому шкільному віці / О. П. Осипчук // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : Дока центр, 2014. – Вип. 3. – С. 120–124.

Визначено феномен моральності особистості та особливості становлення моральної свідомості у молодшому шкільному віці.

205. **Осипчук О. П.** Психологічні особливості розуміння молодшими школярами моральних аспектів ситуації / О. П. Осипчук, О. С. Созонюк // Наука, освіта, суспільство очима молодих : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих науковців (м. Рівне, 17–18 трав. 2011 р.) / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне : РДГУ, 2011. – Ч. 1 : Психолого-педагогічний напрям. – С. 168–169.

206. **Павелків Р. В.** Аналіз розвитку морального становлення дітей як центральна проблема психологічної теорії та педагогічної практики / Р. В. Павелків // Нова педагогічна думка. – 2006. – № 1. – С. 5–10.

Показано, що вивчення генези моральної свідомості та самосвідомості дозволяє простежити поетапність формування когнітивно-мотиваційних та емоційних основ морального розвитку, закономірності його переходу від більш простих до складніших форм.

207. **Павелків Р. В.** Моральна свідомість як відображення об'єктивної необхідності / Р. В. Павелків // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2006. – Вип. 33. – С. 4–9. – (Психологія).

Проаналізовано сутність морального компоненту індивідуальної свідомості. Висвітлено філософське і психологічне трактування даного явища.

208. **Павелків Р. В.** Особливості дослідження когнітивних аспектів у розвитку моральної свідомості молодших школярів / Р. В. Павелків // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія і педагогіка» : зб. наук. пр. – Острог : Нац. ун-т «Острозька акад.», 2009. – Вип. 12. Сучасні дослідження когнітивної психології. – С. 50–62.

209. **Павелків Р. В.** Особливості емоційного компонента моральної свідомості дітей молодшого шкільного віку / Р. В. Павелків // Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – Вип. 9. – С. 224–236.

210. **Павелків Р. В.** Розвиток моральної свідомості та самосвідомості на завершальному етапі дитинства як наукова проблема / Р. В. Павелків // Нова педагогічна думка. – 2006. – № 4. – С. 11–18.

211. **Павелків Р. В.** Розвиток моральної свідомості та самосвідомості у молодшому шкільному віці / Р. В. Павелків // Матеріали II Всеукраїнського конгресу, присвяченого 110 річниці Г. С. Костюка (19–20 квіт. 2010 р.). – Київ : ДП "Інформ.-аналіт. агенство", 2010. – Т. I. – С. 192–195.

212. **Павелків Р. В.** Системно-феноменологічний аналіз генезису моральної свідомості та самосвідомості у молодшому шкільному віці / Р. В. Павелків // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки : зб. наук. пр. – Київ : Логос, 2011. – Т. 4. – С. 108–118.

213. **Петренко О.** Моральний аспект формування гендерної самосвідомості школярів / О. Петренко // Нова педагогічна думка. – 2006. – № 1. – С. 28–31.

214. **Поніманська Т.** Моральність має бути свідомою / Т. Поніманська // Дошкільне виховання. – 2013. – № 8. – С. 3–5.

Зазначено, що дошкільня є початком усіх початків, тобто привчати дітей до дотримання моральних норм замало, для формування справжньої моральності необхідно глибоке їх прийняття і усвідомлення.

215. **Попович І.** Моральна свідомість старшокласників : матеріали для батьківського лекторію / І. Попович // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2014. – № 3. – С. 69–71.

216. **Раджабова Т.** Формування самосвідомості учнів молодших класів / Т. Раджабова // Професійний розвиток педагога : матеріали III регіон. наук.-практ. семінару (4 груд. 2012 р.) / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Каф. педагогіки початкової освіти. – Рівне : вид. О. Зень, 2012. – С. 83–87.

217. **Роговець О.** Ігрова діяльність як метод виховання моральної свідомості молодших школярів (1-2 класи) у позаурочній діяльності / О. Роговець // Рідна школа. – 2015. – № 5–6. – С. 58–61.

Розкрито сутність моральної самосвідомості та доведено важливість її виховання у молодших школярів (1-2 класи). Обґрунтовано необхідність запровадження інтерактивних методів у зміст позаурочної роботи з виховання базових особистісних цінностей (свободи, гідності, відповідальності, совісті, самодостатності моральної самосвідомості). Наведено приклади ігрової діяльності.

218. **Савельєв В. П.** Етика : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / В. П. Савельєв. – 2-ге вид., випр. – Львів : Магнолія 2006, 2008. – 244 с.

Коротко викладено основні питання курсу етики. Розглядаються головні чинники функціонування і роль професійної етики й етикету як у житті суспільства, так і в соціалізації та розвитку особистості. Значну увагу автор приділив осмисленню моральних проблем сучасного світу та найгостріших моральних колізій розвитку України у період незалежності.

219. **Семйонова Ю. В.** Моральне виховання особистості: теоретичний аспект / Ю. В. Семйонова // Інноватика у навчанні та вихованні : часопис кафедри / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Каф.

теорії і методики виховання. – Рівне : РДГУ, 2012. – Вип. 1. – С. 150–156.

Висвітлено теоретичні засади організації морального виховання учнів початкових класів, розкрито його змістові аспекти.

220. **Сокол Л. М.** Моральний вибір як умова становлення самосвідомості особистості підлітка : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.07 / Л. М. Сокол ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2006. – 21 с.

221. **Співак Д. М.** Теоретичні підходи до вивчення проблем моралі та моральної самосвідомості / Д. М. Співак // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 170–174.

Розглянуто проблему моральної свідомості, морального розвитку особистості. Проаналізовано зв'язок між суспільними відносинами та становленням моральності особистості. Визначено чинники та фактори, які впливають на становлення моральної свідомості та самосвідомості в процесі розвитку особистості, серед яких визначальними є вплив вихователів (батьків, вчителів) на дитину, їх уміння знаходити підходи до вирішення питань морального вибору і навчати цьому дітей, вплив соціальних інститутів на розвиток особистості. Розглянуто підходи до розвитку моральної свідомості в онтогенезі. Визначено вплив механізмів та умов на розвиток моральної свідомості в дошкільному, молодшому шкільному, підлітковому та юнацькому віці.

222. **Столяренко О.** Когнітивний та емоційний компоненти розвитку самосвідомості учнів у вихованні ціннісного ставлення до людини / О. Столяренко // Рідна школа. – 2012. – № 6. – С. 37–43.

223. **Феноменологія морального розвитку особистості: детермінація, механізми, генезис** : монографія / під ред. Р. В. Павелківа, Н. В. Корчакової. – Рівне : Волин. обереги, 2009. – 365 с.

Монографія висвітлює проблеми становлення та розвитку моральної сфери особистості на висхідному етапі онтогенезу: розкрито особливості генезису моральної свідомості та самосвідомості, простежено закономірності становлення когнітивно-мотиваційного та емоційно-ціннісного компонентів морального конструкту індивідуальної свідомості, описано механізми рефлексивних процесів, розвиток у дітей самопрезентаційної стратегії.

224. **Черкасова Л. Б.** Развитие личности дошкольника / Л. Б. Черкасова // Детский сад от А до Я. – 2012. – № 6. – С. 66–71.

225. **Чуздюк Г. М.** До проблеми формування моральних переконань у студентської молоді / Г. М. Чуздюк // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія і педагогіка» : зб. наук. пр. – Острог : Нац. ун-т «Острозька акад.», 2010. – Вип. 16. – С. 309–315.

226. **Чуздюк Г. М.** Особливості формування морального самовизначення студентської молоді / Г. М. Чуздюк // Молодіжна політика: проблеми та перспективи : зб. наук. пр. / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка, Каф. правознав., соціології та політології. – Дрогобич, 2010. – С. 327–330.

Проаналізовано категорію самовизначення особистості як наукове поняття та предмет дослідження психолого-педагогічної науки; розглянуто особливості морального самовизначення студентської молоді.

227. **Янковская Н. А.** "А я буду жадиной!", или О моральном сознании современных детей и подростков / Н. А. Янковская // Педагогическая диагностика. – 2012. – № 6. – С. 14–26.

228. **Янковская Н. А.** Некоторые проблемы исследования уровня развития морального сознания у современных детей и подростков / Н. А. Янковская // Педагогическая диагностика. – 2011. – № 3. – С. 11–23.

229. **Яцюк Н. О.** Психологічні передумови розвитку моральної рефлексії в молодшому шкільному віці / Н. О. Яцюк // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2006. – Вип. 33. – С. 187–192. – (Психологія).

Проаналізовано особливості розвитку молодших школярів, які можна розглядати як передумови формування їх моральної рефлексії. Визначено межі "простору відповідальності" особистості в сучасних соціокультурних умовах та формуванні суб'єктного ставлення до себе.

Вплив професійної діяльності на особистісний розвиток в юнацькому та дорослому віці

230. **Алексеева Е. Е.** Психологический тренинг профилактики эмоционального выгорания и профессиональной дезадаптации педагогов / Е. Е. Алексеева // Дошкольная педагогика. – 2010. – № 7. – С. 52–58.

231. **Безкоровайна О. В.** Особистісне самоствердження у контексті професійного вдосконалення і життєвих перспектив у ранньому юнацькому віці / О. В. Безкоровайна // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2007. – Вип. 37. – С. 15–19.

Розглянуто характерні особливості раннього юнацького віку, обґрунтовано зміст професійного самовизначення, проаналізовано мотиви вибору майбутньої професії старшокласника у контексті визначення його життєвих перспектив і особистісного самоствердження.

232. **Білоус Р. М.** Психологічна структура та ознаки професійного наміру особистості / Р. М. Білоус // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 4. – С. 70–74.

Розглянуто поняття професійного наміру, встановлена його структура та місце у процесі професійного самовизначення особистості.

233. **Борець Ю. В.** Психологічні особливості громадянської компетентності майбутніх фахівців соціономічного профілю : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.05 - соц. психологія; психологія соц. роботи / Ю. В. Борець ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – Київ, 2016. – 20 с.

234. **Главінська О. Д.** Проблема професійної самосвідомості та самоствердження у юнацькому віці / О. Д. Главінська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2010. – Вип. 43. – С. 21–23.

Проаналізовано теоретичні засади проблеми професійної самосвідомості та самоствердження особистості, чинники формування ціннісних орієнтацій та особистісної ідентичності.

235. **Главінська О. Д.** Становлення Я-концепції в просторі професійного самовизначення молоді / О. Д. Главінська, Н. О. Хупавцева // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 51–54.

Визначено актуальність проблеми самовизначення молоді у професійному просторі. Самоактуалізація та самовизначення студентської молоді являє собою складний системний процес, що характеризується взаємодією процесів особистісного розвитку, професіоналізації, соціалізації, міжособистісної професійної комунікації та професійної взаємодії.

236. **Главінська О. Д.** Феномен професійної самосвідомості юнаків / О. Д. Главінська // Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації. – 2011. – № 2. – С. 217–220.

237. **Вакуліч Т.** Психологічна підготовка педагогічних працівників до запобігання формування віктимності у процесі соціалізації особистості / Т. Вакуліч // Післядипломна освіта в Україні. – 2009. – № 1. – С. 17–20.

238. **Ворона В.** Профілактика професійного вигорання педагогічних працівників засобами арт-терапії / В. Ворона // Практичний психолог: дитячий садок. – 2015. – № 10. – С. 44–48.

239. **Єгорова Є.** Феномен емоційного вигорання та його прояви в професійній діяльності педагогічних працівників закладів профтехосвіти / Є. Єгорова // Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук. – 2010. – № 4. – С. 66–74.

240. **Зінов'єва Н. В.** Особистісні якості сучасного вчителя та їх розвиток / Н. В. Зінов'єва // Біологія. – 2015. – № 7–8. – С. 8–11.

241. **Іванова Н. Л.** Проблема профессиональных деформаций личности в современных исследованиях / Н. Л. Иванова // Психология обучения. – 2012. – № 3. – С. 4–15.

242. **Истомина И. П.** К вопросу о профессиональном самоопределении личности в условиях профильного обучения :

психологія формування личности / И. П. Истомина, Г. З. Анварова // Психологія обучения. – 2010. – № 4. – С. 49–56.

243. **Кліменко В.** Професіоналізація і психологія викладача вищої школи / В. Кліменко // Вища школа. – 2009. – № 10. – С. 106–112.

244. **Коваль В. В.** Вікові особливості фізичного виховання учнів у закладах професійно-технічної освіти України / В. В. Коваль // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 8 (51). – С. 46–51.

Розглянуто питання фізичного виховання учнів у закладах професійно-технічної освіти України. Встановлено зв'язок означеного процесу з віковими особливостями учнів професійно-технічних навчальних закладів. Визначено вікові особливості дітей старшого підліткового віку: морфо-функціональний розвиток, розвиток фізичних якостей учнів, психічні властивості підліткового віку. Розроблено узагальнюючі організаційно-методичні поради з означеного процесу.

245. **Коцкович О.** Соціально-психологічні фактори синдрому професійного вигорання у жінок / О. Коцкович, С. Курилюк // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 4. – С. 138–141.

Проаналізовано проблематику синдрому професійного вигорання у жінок комунікативних професій; наведено результати дослідження домінуючих соціально-психологічних факторів, які сприяють формуванню зазначеного синдрому у фахівців.

246. **Крупко Т. Є.** Розвиток ефективного стилю спілкування у ранньому юнацькому віці з метою подолання бар'єрів професійного самовизначення / Т. Є. Крупко // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2007. – Вип. 38. – С. 278–281.

Розглянуто характерні особливості раннього юнацького віку. Акцентовано увагу на необхідності розвитку найдієвіших форм спілкування з метою подолання психологічних бар'єрів, які мають місце у процесі професійного самовизначення молоді.

247. **Кузнєцов М. А.** Емоційне вигорання вчителів: основні закономірності динаміки : монографія / М. А. Кузнєцов, О. В. Грицук ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України,

Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : ХНПУ, 2011. – 206 с.

Монографія містить теоретичні та емпіричні дослідження емоційного вигорання. Проаналізовано особливості праці вчителя, що сприяють формуванню в нього синдрому емоційного вигорання. Виділено фактори динаміки емоційного вигорання вчителя (комунікативний, когнітивний, поведінковий, мотиваційний і емоційний). Виявлено основні закономірності прояву факторів динаміки вигорання вчителя в процесі роботи у школі протягом одного навчального року.

248. Кулаков Р. С. Психологічний аналіз самооцінки та рівня домагань у структурі професійного самовизначення старшокласників / Р. С. Кулаков // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : Дока центр, 2014. – Вип. 3. – С. 83–87.

Висвітлено проблему становлення самооцінки і рівня домагань як психологічних детермінант професійного самовизначення особистості в ранньому юнацькому віці. Проаналізовано структурні, функціональні та індивідуально-типові взаємозв'язки між розвитком самооцінки, рівнем домагань і мотивацією досягнення на етапі професійного становлення особистості старшокласників.

249. Кулаков Р. С. Психологічні аспекти та бар'єри професійного самовизначення у ранньому юнацькому віці / Р. С. Кулаков // Наука, освіта, суспільство очима молодих : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. студентів, педагогів, психологів та молодих науковців (м. Рівне, 19–20 трав. 2010 р.) / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне : РДГУ, 2010. – Ч. 1 : Психолого-педагогічний напрям. – С. 174–175.

250. Кулаков Р. С. Самооцінка та рівень домагань як особистісні конструкти та детермінанти професійного самовизначення у ранньому юнацькому віці / Р. С. Кулаков // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія і педагогіка» : зб. наук. пр. – Острог : Нац. ун-т «Острозька акад.», 2014. – Вип. 26. – С. 78–84.

251. Кулаков Р. С. Самооцінка та рівень домагань як психологічні детермінанти професійного самовизначення у ранньому юнацькому віці / Р. С. Кулаков // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 105–109.

Представлено аналіз психологічних аспектів самооцінки й професійних домагань у структурі професійного самовизначення старшокласників. Розкрито значущість самооцінки й рівня домагань особистості у ранній юності. Висвітлено протиріччя та специфіку професійного самовизначення сучасних старшокласників. На основі досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених встановлено значущість варіативності та гнучкості взаємозв'язку самооцінки й рівня домагань у розвитку особистості, її активності та цілеспрямованості.

252. Маслова В. А. Синдром "професійного вигорання" як результат хронічного стресу / В. А. Маслова // Шкільному психологу усе для роботи. – 2015. – № 11. – С. 4–8.

Висвітлено ознаки синдрому «професійного вигорання» вчителя загальноосвітньої школи.

253. Ничкало Н. Г. Професійний розвиток особистості: концептуальні засади і перспективи досліджень / Н. Г. Ничкало // Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук. – 2015. – № 1. – С. 5–13.

Проаналізовано вітчизняні та зарубіжні теорії особистості, розглянуто положення щодо професійного розвитку особистості, її професійної самоактуалізації.

254. Ніколенко Л. Індивідуально особистісний підхід до підвищення кваліфікації педагогів - умова розвитку професіоналізму / Л. Ніколенко // Нова педагогічна думка. – 2010. – № 2. – С. 77–80.

Акцентовано увагу на поняттях «особистість», «індивідуальність», «індивідуально-особистісні характеристики». Розкрито сутність вікового, диференційованого, індивідуального, особистісного підходів. Визначено мету, завдання, зміст, принципи, функції методів індивідуально особистісного підходу до підвищення кваліфікації педагогів.

255. Пензай С. Гармонізація психофізичного стану / С. Пензай // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2015. – № 3. – С. 24–26.

Розглянуто проблему "професійного вигорання" вчителів загальноосвітніх шкіл.

256. **Попович Н. М.** Теорія і методика формування професійно-особистісного досвіду вчителя музики в системі неперервної педагогічної освіти : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 - теорія і методика проф. освіти / Н. М. Попович ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – Київ, 2015. – 38 с.

257. **Примаченко Я. В.** Актуальные направления психологической подготовки руководителя - лидера / Я. В. Примаченко // Высшее образование сегодня. – 2009. – № 9. – С. 42–45.

258. **Психологія педагогічної діяльності: практикум :** навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / В. М. Чернобровкін, О. П. Амацьєва, С. А. Саяпіна, М. В. Савченко. – 2-ге вид., допов. – Київ : Слово, 2014. – 175 с.

У посібнику висвітлено вектори створення умов для удосконалення знань із дисципліни "Психологія педагогічної діяльності", формування практичних навичок та умінь розв'язання психолого-педагогічних ситуацій, визначення професійних здібностей педагога та психолога, діагностики учіння, вихованості учнів, особистості вчителя.

259. **Психофізіологічне забезпечення становлення фахівця у професіях типу "людина-людина" :** монографія / О. М. Кокун, І. В. Болотнікова, С. І. Болтівець та ін. ; НАПН України, Ін-т психології імені Г. С. Костюка ; за заг. ред. О. М. Кокуна. – Київ ; Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 265 с.

У монографії викладені теоретико-методологічні засади психофізіологічного забезпечення становлення фахівців професій типу "людина-людина", встановлені емпіричним шляхом психологічні та психофізіологічні особливості професійного становлення фахівців професій цього типу, а також практичні аспекти психофізіологічного забезпечення становлення фахівців професій типу "людина-людина".

260. **Радул В.** Деякі аспекти професійної соціалізації вчителя / В. Радул // Шлях освіти. – 2012. – № 3. – С. 2–6.

261. **Радул В.** Особливості дослідження професійної самореалізації особистості у наукових теоріях та концепціях (друга половина ХХ століття) / В. Радул // Рідна школа. – 2016. – № 1. – С. 3–10.

Відзначено, що потреба саморозуміння, самопізнання, самоактуалізації, самоздійснення й інших феноменів "само" розвивається

разом із розширенням знань людини про світ і себе саму, зі зростанням суб'єктивних можливостей.

262. Радул В. Соціально-професійне середовище у формуванні якісних характеристик особистості / В. Радул // Рідна школа. – 2014. – № 4–5. – С. 27–31.

Охарактеризовано соціально-професійне середовище як різновид середовища в цілому. Особистісний розвиток пояснюється саморегуляцією, яка можлива на основі суб'єктивного досвіду. Також показано особливості «пересування» або руху людини в процесі її життєдіяльності.

263. Рудюк О. В. Проблема внутрішньоособистісного конфлікту в ситуації професійної депривації / О. В. Рудюк // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2007. – Вип. 38. – С. 148–152.

Висвітлено проблеми внутрішньоособистісного конфлікту молодих безробітних в ситуації професійної депривації. Розуміння психологічних механізмів виникнення, особливостей перебігу та умов їх вирішення відкриває перспективи практичної реалізації заходів соціально-психологічної адаптації безробітної молоді в умовах роботи державної служби зайнятості.

264. Савельєв М. Г. Професійна підготовка майбутніх вчителів технологій: аналіз вікових особливостей розвитку / М. Г. Савельєв // Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2015. – Вип. 2. – С. 274–282.

Визначено, що для формування основних підструктур наступності у проектно-технологічній підготовці майбутніх вчителів найсприятливішим виявляється саме період юнацького віку. Сприятливими факторами такого формування виступають закономірності психічного розвитку (завершення розвитку найголовніших психічних функцій, важливі новоутворення), провідної діяльності та зони найближчого розвитку.

265. Семенова О. Психологічне здоров'я педагога / О. Семенова // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2014. – № 7–8. – С. 73.

Розглянуто питання професійної дезадаптації вчителя, подано рекомендації щодо збереження його психологічного здоров'я.

266. **Туріщева Л. В.** Пізнавальні процеси школярів / Л. В. Туріщева // Педагогічна майстерня. – 2015. – № 10. – С. 23–26.

Стаття містить тест професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи.

267. **Черемних К.** Вплив професійного самовизначення студентів на їхню самооцінку та ідентифікацію / К. Черемних // Психологія і суспільство. – 2006. – № 1. – С. 127–133.

Розвиток особистості майбутнього фахівця у процесі вузівського навчання

268. **Антонова Н. О.** Ціннісні орієнтації студентів з різним типом готовності до професійної діяльності психолога / Н. О. Антонова // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 2. – С. 31–35; № 3. – С. 13–25.

Розглянуто проблему готовності до професійної діяльності та психологічних факторів, що впливають на її розвиток в процесі навчання у ВНЗ. З'ясовано роль основних життєвих цінностей студентів у розвитку системи професійно-важливих якостей і здібностей.

269. **Бакал А.** Подолання психологічних бар'єрів як передумова успішної діяльності майбутнього фахівця / А. Бакал // Наука, освіта, суспільство очима молодих : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. студентів, педагогів, психологів та молодих науковців (м. Рівне, 19–20 трав. 2010 р.) / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне : РДГУ, 2010. – Ч. 1 : Психолого-педагогічний напрям. – С. 163–164.

270. **Гальченко О. Ю.** Психологічні передумови формування у студентів коледжів англomовної компетентності у професійно орієнтованому письмі / О. Ю. Гальченко // Іноземні мови. – 2014. – № 2. – С. 8–14.

271. **Гошовська Д.** Генетично - психологічний принцип як методологічна засада вивчення професійної ідентичності студентів педагогічного університету / Д. Гошовська, Я. Гошовський // Молодіжна політика: проблеми та перспективи : зб. наук. пр. / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка, Каф. правознав., соціології та політології. – Дрогобич, 2010. – С. 132–138.

Розглянуто психологічні особливості феномену професійної ідентичності у студентів педагогічного університету. Розкрито основні концептуальні положення генетичної психології, яка є потужною методологічною основою розвитку фахової ідентифікації студентів – майбутніх учителів.

272. **Греб М.** Психологічні чинники формування лексичної компетентності майбутніх учителів початкових класів / М. Греб // Українська мова і література в школах України. – 2015. – № 9. – С. 23–26.

273. **Гусева О. Ю.** Формирование у студентов медицинского колледжа значимых в профессии качеств / О. Ю. Гусева // Психология обучения. – 2013. – № 11. – С. 147–151.

274. **Демчук О. О.** Психологічні закономірності організації професійного самовиховання майбутніх педагогів / О. О. Демчук // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2010. – Вип. 43. – С. 23–26.

Розглянуто питання щодо висвітлення психологічних закономірностей організації професійного самовиховання майбутніх педагогів. Обґрунтовано категорії самовиховання як підґрунтя власної життєвої і професійної успішності. Самовиховання виступає як активна, цілеспрямована діяльність студента із систематичного формування і розвитку в собі позитивних та усунення негативних якостей особистості.

275. **Дьяков С. И.** Факторы субъектности в стрессоустойчивости будущего специалиста / С. И. Дьяков // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 4. – С. 19–22.

Розглянуто проблему суб'єктності особистості студента як майбутнього спеціаліста в контексті стресостійкості. Пропонуються варіанти відносин суб'єктів, а звідси і стратегії їх поведінки в ситуаціях невизначеності, а також типи суб'єктності особистості, які визначають види стратегій стресостійкості.

276. **Дяченко М. Д.** Особливості соціалізації майбутніх журналістів у процесі підготовки до професійно-творчої діяльності / М. Д. Дяченко // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2013. – № 1. – С. 45–55.

277. **Ігумнова О.** Генеза негативних психічних станів студентів / О. Ігумнова // Психологія і суспільство. – 2013. – № 3. – С. 110–115.

278. **Ілляш С. Д.** Психологічні аспекти розвитку професійного саморозуміння майбутніх педагогів / С. Д. Ілляш // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2010. – Вип. 43. – С. 36–39.

Здійснено аналіз проблеми саморозуміння майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки. Встановлено теоретичні підходи до проблеми саморозуміння. Різнобічно розглянуто специфіку розвитку професійного саморозуміння.

279. **Ковальчук Н. П.** Комунікативна культура як умова вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ / Н. П. Ковальчук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія і педагогіка» : зб. наук. пр. – Острог : Нац. ун-т «Острозька акад.», 2015. – Вип. 57. – С. 185–188.

280. **Коширець В. В.** Психологічні особливості формування особистісного простору студентської молоді : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 – пед. та вікова психологія / В. В. Коширець ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Острозька акад.". – Острог, 2014. – 20 с.

281. **Ляковець Т.** Проблеми якості життя студентів природничих та гуманітарних спеціальностей / Т. Ляковець // Актуальні питання психологічної науки : альм. студент. наук. т-ва Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2010. – Вип. 3. – С. 86–87.

282. **Малкова И. Ю.** Исследование содержания и условий развития субъектной позиции студентов в образовательном проектировании / И. Ю. Малкова, П. В. Киселева // Психология обучения. – 2014. – № 9. – С. 14–25.

283. **Маришук Л. В.** Субъективность современного студенчества: излишество и необходимость, утопия или реальность, недостижимость или невозможность? / Л. В. Маришук, Т. И. Юхновец // Психология обучения. – 2012. – № 12. – С. 5–16.

284. **Марчук Ю. С.** Психологія розвитку професійного мислення у майбутніх психологів у процесі фахової підготовки / Ю. С. Марчук, О. С. Созонюк // Психологія: реальність і

перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : Дока центр, 2014. – Вип. 3. – С. 100–102.

Викладено результати теоретичного вивчення психологічних особливостей розвитку професійного мислення майбутніх психологів у процесі вузівського навчання.

285. **Набиуллин Л. Г.** Социально-профессиональные ценности учащихся как фактор их творческого и личностного развития / Л. Г. Набиуллин // Педагогика. – 2014. – № 1. – С. 46–53.

286. **Павелків Р.** Формування ідентичності в студентському віці / Р. Павелків, Т. Потапчук // Нова педагогічна думка. – 2011. – № 4. – С. 77–80.

Стаття присвячена проблемі формування ідентичності в студентському віці, оскільки це період пошуку себе, уявлення про своє «Я», засвоєння поведінкових рольових стереотипів, усвідомлення системи цінностей, вироблення життєвих планів, формування світогляду, виявлення своєї соціальної позиції тощо.

287. **Періус Н. В.** Психологічні особливості розвитку соціально-психологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.05 – соц. психологія ; психологія соц. роботи / Н. В. Періус ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2015. – 19 с.

288. **Подойнищина М. А.** Особенности интеллектуального и личностного развития как фактор формирования универсальных компетенций аспирантов / М. А. Подойнищина, О. Н. Чучалова // Психология обучения. – 2014. – № 9. – С. 71–77.

289. **Преображенская Е. В.** Определение параметров результата деятельности с позиций повышения эффективности организации образовательного процесса высшей школы / Е. В. Преображенская, Т. Н. Черняева // Психология обучения. – 2014. – № 12. – С. 26–39.

290. **Русалкіна Л. Г.** Урахування психологічних і вікових особливостей студентів медичних ВНЗ у процесі навчання англomовного спілкування / Л. Г. Русалкіна // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2015. – № 9. – С. 26–28.

291. **Созонюк О. С.** Психологічний аналіз розвитку комунікативних здібностей у студентів – майбутніх педагогів / О. С. Созонюк // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 166–170.

Розглянуто теоретико-методологічні аспекти розвитку комунікативних здібностей у студентів – майбутніх педагогів, експериментально досліджено вищевказану проблему. Обґрунтовано сутність педагогічного спілкування як форми навчальної взаємодії, співробітництва педагогів й студентів, що створює соціально-психологічний клімат та атмосферу професійної діяльності.

292. **Філоненко М. М.** Аналіз концепції особистісного становлення фахівця при побудові адаптивно-динамічного навчання / М. М. Філоненко // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2015. – № 4. – С. 13–17.

293. **Хизриева А. Р.** Образовательная среда в личностном становлении студентов / А. Р. Хизриева, Г. М. Гаджиев // Педагогическое образование и наука. – 2009. – № 1. – С. 15–18.

294. **Ширяева Н. В.** Специфика профессионального самоопределения студенческой молодежи в современном обществе / Н. В. Ширяева // Педагогическая диагностика. – 2011. – № 3. – С. 103–110.

295. **Ященко Е. Ф.** Особенности самоактуализации студентов с разной профессиональной направленностью / Е. Ф. Ященко // Психологический журнал. – 2006. – Т. 27, № 3. – С. 31–42.

Визначено соціально-психологічні фактори самоактуалізації студентів, а також досліджено її рівні та критерії.

Детермінація розвитку особистості

296. **Артемьева О. А.** Современные тенденции в историко-психологическом изучении социальной детерминации развития психологии / О. А. Артемьева // Психологический журнал. – 2012. – Т. 33, № 1. – С. 112–120.

297. **Белоус В. В.** Субъективность в решении проблемы соотношения внешнего и внутреннего в российской науке / В. В. Белоус, И. В. Боязитова // Психология обучения. – 2013. – № 10. – С. 5–16.

Досліджено співвідношення мотивації та стимуляції в детермінації своєрідності структур інтегральної індивідуальності у період ранньої юності.

298. **Бочарова Е. Е.** Этнопсихологические детерминанты социальной активности студенческой молодежи / Е. Е. Бочарова // Психология обучения. – 2012. – № 11. – С. 124–133.

299. **Гоч Р.** Чинники довіри: концептуалізації та гіпотези / Р. Гоч // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2013. – № 3. – С. 45–72.

Аналізуються різні концептуальні підходи до пояснення феномену детермінації довіри. Виокремлено групи культурних, структурних, особистісних, інтеракційних та ситуативних чинників довіри.

300. **Завацька Л. М.** Особливості детермінантного впливу молодіжної субкультури на соціалізацію учнівської молоді / Л. М. Завацька // Практична психологія та соціальна робота. – 2009. – № 6. – С. 62–64.

301. **Калитеевская Е. Р.** Пути становления самодетерминации личности в подростковом возрасте / Е. Р. Калитеевская, Д. А. Леонтьев // Вопросы психологии. – 2006. – № 3. – С. 49–55.

302. **Ковальчук В.** До проблеми внутрішньо особистісної детермінації самотності / В. Ковальчук // Актуальні питання психологічної науки : альм. студент. наук. т-ва : матеріали звітн. наук. конф. викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та

студентів Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту за 2008 р. (м. Рівне, 24–25 лют. 2009 р.) – Рівне : РДГУ, 2009. – Вип. 2. – С. 53–54.

303. **Копылов С. О.** Психологические аспекты концепции М. М. Бахтина / С. О. Копылов // Вопросы психологии. – 2011. – № 3. – С. 92–100.

Розглянуто трактування діалогізму М. М. Бахтіна як методологічної парадигми людинознавства. З цієї точки зору проаналізовано його розуміння феноменів особистості, ідеї, діалогу та культури як онтологічних універсалій, що визначають один одного. Показано, що це трактування може послужити основою цілісного опису психічного життя в термінах взаємозв'язку внутрішнього і зовнішнього діалогу.

304. **Леонтьев Д. А.** Новые ориентиры понимания личности в психологии: от необходимого к возможному / Д. А. Леонтьев // Вопросы психологии. – 2011. – № 1. – С. 3–27.

Пропонується методологічний аналіз сучасної психології особистості та нові орієнтири її розуміння. Автор критично аналізує імпліцитні припущення, на яких будується сучасна психологія особистості, вказує шляхи їх подолання на основі ідей та концепцій, введених в останні десятиліття.

305. **Леонтьев Д. А.** Траектории личностного развития у подростков, воспитывающихся в семье, и подростков-сирот / Д. А. Леонтьев, О. В. Сулимина, А. С. Бастракова // Вопросы психологии. – 2014. – № 4. – С. 30–48.

306. **Мазорчук І.** Детермінанти та психологічні особливості агресивної поведінки в підлітковому віці / І. Мазорчук // Актуальні питання психологічної науки : альм. студент. наук. т-ва Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2010. – Вип. 3. – С. 87–89.

307. **Малиш Л.** Соціальна детермінація освітніх досягнень української молоді / Л. Малиш // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2013. – № 3. – С. 26–44.

308. **Маліновська Н. В.** Детермінація розвитку індивідуальної свідомості (аналітичний огляд психолого-педагогічних поглядів Софії Русової) / Н. В. Маліновська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах

освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2006. – Вип. 33. – С. 116–120. – (Психологія).

Розглянуто позиції С. Русової щодо проблеми індивідуального розвитку психіки дитини під дією біологічного та соціального факторів. Підкреслено актуальність ідей вченого для сучасної психолого-педагогічної теорії та практики.

309. **Мар'яненко Л.** Особистісна самодетермінація як чинник розвитку педагогічного потенціалу вчителя / Л. Мар'яненко // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 3. – С. 8–12 ; № 4. – С. 23–28.

Розкрито феномен самодетермінації особистості, у зв'язку з яким проведено аналіз психологічної структури педагогічних здібностей і педагогічного потенціалу вчителя. Розглянуто природні передумови педагогічних здібностей та морально-етичні їх складові.

310. **Миколайчук М. І.** Культурно-ціннісна та релігійна детермінація становлення ідентичності особистості / М. І. Миколайчук // Практична психологія та соціальна робота. – 2008. – № 12. – С. 68–70.

311. **Назар Ю.** Психолого-педагогічні аспекти формування самоефективності танцюючої молоді / Ю. Назар // Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації. – 2011. – № 3. – С. 253–256.

312. **Павелків В. Р.** Особистісно - ситуаційні детермінанти агресивної поведінки людини / В. Р. Павелків // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки : зб. наук. пр. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. – Київ : Логос, 2011. – С. 50–59.

313. **Павелків В. Р.** Психологічні особливості та детермінанти агресивної поведінки підлітків / В. Р. Павелків // Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – Вип. 9. – С. 213–224.

314. **Павелків Р. В.** Детермінація моральної поведінки в молодшому шкільному віці / Р. В. Павелків // Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – Вип. 4. – С. 282–290.

315. **Павелків Р. В.** Структура, зміст та детермінанти морального розвитку особистості: ретроспекція та перспективи / Р. В. Павелків // Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2015. – Вип. 1. – С. 24–38.

Проаналізовано основні аспекти дослідження морального розвитку особистості у філософії та педагогічній науці. Визначено провідну роль психології в розробці теорії морального розвитку і його діагностики. Охарактеризовано суть понять "мораль" і "моральність" у вітчизняній науці та їх взаємозалежність. Визначено складові структури морального розвитку та проаналізовано кожний з визначених компонентів.

316. **Петруняк Н.** Психологічні детермінанти та закономірності виникнення страхів у дітей дошкільного віку / Н. Петруняк // Актуальні питання психологічної науки : альм. студент. наук. т-ва Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2010. – Вип. 3. – С. 127–128.

317. **Психологічні чинники самодетермінації особистості в освітньому просторі :** монографія / С. Д. Максименко, Л. В. Дзюбо, О. М. Капустюк та ін. ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка ; за ред. С. Д. Максименка. – Київ ; Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 399 с.

У монографії розглянуті актуальні проблеми психології самодетермінації особистості, проаналізовано ряд теоретичних гіпотез, що конструюють складові частини загальної проблеми самодетермінації.

318. **Путилина Н. В.** Динамика статуса образования и профессиональной мотивации личности / Н. В. Путилина // Педагогическое образование и наука. – 2009. – № 1. – С. 11–15.

319. **Рисинець Т. П.** Особистісна детермінація вибору копінг-стратегій життєвих ситуацій майбутніми психологами : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.07 - пед. та вікова психологія / Т. П. Рисинець ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – Київ, 2014. – 20 с.

320. **Ромашук А. Н.** Теория деятельности А. Н. Леонтьева и проблема преодоления двухфакторного подхода к детерминации психики / А. Н. Ромашук // Вестник Московского университета. Серия 14. Психология. – 2013. – № 2. – С. 26–40.

321. **Сахаровская Т. Н.** Проблема культурной детерминации личности в культурно-исторической психологии и социальном конструкционизме / Т. Н. Сахаровская // Психология в вузе. – 2013. – № 5. – С. 3–25.

Показано, що розбіжність уявлень багато в чому пов'язана з різною історичною перспективою, вибором різноманітних предметів і методів дослідження, постановкою широкого кола задач, що відрізняються базовими передумовами. Дано характеристику підходів відповідно з усім вище переліченим. Проведено порівняльний аналіз основних положень розглянутих підходів, що стосуються культурної детермінації. Зокрема, наводиться аналіз уявлень про особистість, свідомість та фактори їх становлення.

322. **Сідоров О. О.** Психологічні механізми взаємозв'язку суїцидальних тенденцій з рівнем самооцінки у студентському середовищі : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.05 - соц. психологія ; психологія соц. роботи / О. О. Сідоров ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2015. – 20 с.

323. **Смысл, адаптация и самодетерминация у подростков** / Е. Р. Калитеевская, Д. А. Леонтьев, Е. Н. Осин, И. И. Бородкина // Вопросы психологии. – 2007. – № 2. – С. 68–79.

324. **Созонюк О. С.** До проблеми детермінації психологічної культури вчителя початкової школи / О. С. Созонюк // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2006. – Вип. 33. – С. 152–156. – (Психологія).

Розглянуто теоретичні підходи щодо проблеми детермінації психологічної культури вчителя початкової школи, здійснено аналіз концептуальних засад дослідження.

325. **Сокурянська Л. Г.** Суб'єкт помер!? Хай живе суб'єкт! Соціологія у пошуках втраченого суб'єкта / Л. Г. Сокурянська // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. – Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – Вип. 2. – С. 18–31.

326. **Топанова Г. Т.** Одаренность как условие проявления самодетерминации личности / Г. Т. Топанова // Одарённый ребёнок. – 2010. – № 6. – С. 34–40.

327. **Щукина М. А.** Направления исследований саморазвития личности в современной зарубежной психологии / М. А. Щукина // Вопросы психологии. – 2014. – № 4. – С. 94–106.

Простежується становлення психології саморозвитку особистості як самостійної галузі досліджень в зарубіжній та вітчизняній психології. Представлений огляд сучасних зарубіжних досліджень саморозвитку особистості, виділяються основні напрямки розуміння даного феномена як форми саморегуляції та прогресу особистісного зростання. Наводяться результати емпіричних досліджень в організаційній та клінічній психології, а також психології розвитку.

Психологічний супровід особистості на різних етапах онтогенезу

328. **Анікеєнок О.** Психологічні проблеми виховання / О. Анікеєнок // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2009. – № 4. – С. 34–35.

Зазначено, що сьогодні особливо важливо формувати в дітей на різних етапах онтогенезу конструктивне, критичне та творче мислення, що дозволяє їм розбиратись у складних соціальних і моральних ситуаціях, удосконалювати свою педагогічну майстерність з огляду на сучасні науково-практичні знання.

329. **Арпентьева М.** Понимание себя и мира в раннем детстве и жизнеутверждающий потенциал личности / М. Арпентьева // Психолог в детском саду. – 2014. – № 2. – С. 3–30.

330. **Базарова Т. М.** Психолого - педагогическое сопровождение дошкольника с признаками одаренности / Т. М. Базарова // Одарённый ребёнок. – 2012. – № 4. – С. 72–75.

331. **Безкоровайна О. В.** Виховання культури особистісного самоствердження в ранньому юнацькому віці : монографія / О. В. Безкоровайна ; М-во освіти і науки України, РДГУ. – Рівне : вид. О. Зень, 2009. – 470 с.

У монографії висвітлено проблему виховання культури особистісного самоствердження в ранньому юнацькому віці, проаналізовано теоретико-методологічні підходи в контексті філософсько-культурологічного, соціально-психологічного аспектів.

332. **Божок О. О.** Дослідження самооцінки психічних станів у підлітковому та юнацькому віці / О. О. Божок // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія і педагогіка» : зб. наук. пр. – Острог : Нац. ун-т «Острозька акад.», 2010. – Вип. 16. – С. 3–11.

333. **Васильева М. Ю.** Особенности психического развития недоношенных детей первого года жизни / М. Ю. Васильева, А. С. Батуев, Е. А. Вершинина // Психологический журнал. – 2009. – Т. 30, № 3. – С. 52–62.

334. **Видра О. Г.** Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / О. Г. Видра ; М-во освіти і науки України, Чернігів. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ : ЦУЛ, 2011. – 111 с.

Мета даного курсу - сформувати знання студентів про закономірності психічного розвитку людини на різних вікових етапах її життя, про психологічні закономірності навчання та виховання дітей різного віку, про психологічні особливості професійної діяльності вчителя технологій.

335. **Виленская Г. А.** Средовые и генетические влияния на контроль поведения в раннем онтогенезе человека: психология развития / Г. А. Виленская // Психологический журнал. – 2007. – Т. 28, № 4. – С. 52–63.

336. **Виноградна О. В.** Психологічні особливості феномену самотності в юнацькому віці / О. В. Виноградна, І. А. Гриб // Практична психологія та соціальна робота. – 2013. – № 11. – С. 5–9.

337. **Вінник Н. Д.** Психолого-педагогічні підходи до особистісного розвитку інтелектуально обдарованих старшокласників : метод. рек. / Н. Д. Вінник ; НАПН України, Ін-т обдарованої дитини. – Київ : Ін-т обдарованої дитини, 2014. – 25 с.

У методичних рекомендаціях проаналізовано основні психолого-педагогічні підходи до особистісного розвитку учнів, розроблено та обґрунтовано особистісно-компетентнісний підхід як інноваційний метод розвитку загальної обдарованості.

338. **Гринечко А.** Типологія проявів тривожності в онтогенезі особистості / А. Гринечко // Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації. – 2011. – № 2. – С. 282–286.

339. **Дуэк К.** Гибкое сознание: новый взгляд на психологию развития взрослых и детей / К. Дуэк ; пер. с англ. С. Кировой. – М. : Изд-во "Манн, Иванов и Фербер", 2013. – 389 с.

У книзі розглянуто вплив внутрішніх установок на особистість. Науково доведено, що установка на даність прирікає людей на провал, а установка на зростання - відкриває шлях до самореалізації, вибудовування успішної кар'єри і налагодження щасливих взаємин з оточуючими в будь-якому віці.

340. **Дуткевич Т. В.** Дитяча психологія : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Т. В. Дуткевич. – Київ : ЦУЛ, 2012. – 423 с.

У навчальному посібнику розглянуто принципи, методи, основні поняття дитячої психології; розкрито закономірності психічного розвитку дитини від народження до юнацького віку, аналізуються психологічні особливості спілкування, діяльності, пізнавальних та емоційно-вольових процесів, а також особистості дитини.

341. **Зайвальд Е. В.** Сравнительный анализ проявления детской тревожности у детей с интеллектуальным недоразвитием и у детей с нормальным интеллектуальным развитием / Е. В. Зайвальд // Психология обучения. – 2013. – № 10. – С. 44–54.

342. **Иванова Е. А.** Психологические особенности и психолого-педагогическое сопровождение одаренных детей / Е. А. Иванова // Одарённый ребёнок. – 2012. – № 4. – С. 18–22.

343. **Кальба Я. Є.** Психологічні особливості формування вчинкового потенціалу особистості учня : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.07 / Я. Є. Кальба ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2006. – 19 с.

344. **Кирпенко Т. М.** Особливості механізмів психологічного самозахисту підлітків : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.05 – соц. психологія ; психологія соц. роботи / Т. М. Кирпенко ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – Київ, 2015. – 20 с.

345. **Краєва О. А.** Подолання кризи ідентичності в підлітковому віці : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.07 – педагог. та вікова психологія / О. А. Краєва ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – Київ, 2014. – 20 с.

346. **Кузбит Я.** На одинці зі собою: психологія самотності сучасного підлітка / Я. Кузбит // Молодіжна політика: проблеми та перспективи : зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф., 15–16 трав. 2009 р. / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка, Каф. правознав., соціології та політології. – Дрогобич, 2009. – С. 331–333.

Проаналізовано причини та психологічні прояви феномену самотності у підлітковому віці.

347. **Кузікова С. Б.** Основи психокорекції : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / С. Б. Кузікова. – Київ : Академвидав, 2012. – 319 с. : іл. – (Альма-матер).

Викладено теоретичні основи та передумови психокорекційної практики, методи корекції пізнавальної, емоційно-вольової сфер і поведінки особистості.

348. **Кузнєцов М. А.** Шкільні страхи: види, умови прояву та шляхи подолання : монографія / М. А. Кузнєцов, І. В. Бабарикіна ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : ХНПУ, 2012. – 226 с.

У монографії розкривається психолого-педагогічний аспект проблеми переживання страхів школярами в умовах навчальної діяльності.

349. **Кунгурцева Л. В.** Психологічна допомога обдарованим дітям в умовах школи-інтернату : монографія / Л. В. Кунгурцева, В. С. Бажанюк, В. В. Камишин ; НАПН України, Ін-т обдарованої дитини. – Київ : Ін-т обдарованої дитини, 2014. – 241 с.

У монографії представлено погляди на природу обдарованості у вітчизняних та зарубіжних психологічних теоріях. Розглянуто особливості дослідження обдарованих дітей-сиріт. Представлено методи психодіагностики феномену обдарованості. Описано тренінгові технології для актуалізації потенційної обдарованості дітей-сиріт, які можуть бути успішно використані у шкільних групах.

350. **Кутішенко В. П.** Психологія розвитку та вікова психологія : практикум : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / В. П. Кутішенко, С. О. Ставицька. – Київ : Каравела, 2009. – 447 с.

У навчальному посібнику відображено основні проблеми вікової психології: предмет, методи, закономірності, концепції, принципи і структура науки; підходи до періодизації психічного розвитку особистості; специфіку пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери, індивідуально-психологічних особливостей людини на різних етапах онтогенезу.

351. **Лепіхова Л. А.** Соціально-психічні відмінності провідних особистісних властивостей у життєвому самоздійсненні старшокласників / Л. А. Лепіхова // Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук. – 2011. – № 4. – С. 85–97.

На засадах теоретичного та емпіричного дослідження виокремлено провідні соціально-психічні властивості старшокласників, що сприяють успішному життєздійсненню памолоді, статистично доведено взаємозв'язки цих властивостей з особливостями постановки життєвих завдань і соціально-психічною адаптивністю в трансформаційному суспільстві.

352. **Ліснівська Л. Б.** Психологічні особливості становлення самооцінки шестирічного першокласника : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.07 – пед. та вікова психологія / Л. Б. Ліснівська ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – Київ, 2011. – 20 с.

353. **Максименко С. Д.** Психічні механізми самореалізації особистості в медіапросторі / С. Д. Максименко // Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук. – 2013. – № 2. – С. 14–17.

Розкрито психічні механізми самореалізації особистості в медіапросторі з урахуванням віку дитини.

354. **Максименко С. Д.** Психологія учіння людини: генетико-моделюючий підхід : монографія / С. Д. Максименко ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України. – Київ : Слово, 2013. – 590 с.

З позиції генетичної психології, в монографії розглядається особистість, її витоки, структурні компоненти та внутрішній світ. Вперше представлені принципи побудови експериментально-генетичного та генетико-моделюючого методів як найбільш адекватних для пояснення закономірностей і механізмів привласнення, формування і розвитку здібностей людини та генези становлення особистості.

355. **Медична психологія** : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / С. Д. Максименко, І. А. Коваль, К. С. Максименко, М. В. Папуча ; за заг. ред. С. Д. Максименка. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 516 с.

Підручник містить систематизований виклад основних розділів медичної психології. Комплекс медико-психологічних знань подано з точки

зору психології особистості та у поєднанні з психіатрією, психосоматичною медициною, соціальною психологією.

356. **Мельникова Е.** Как воспитывать сангвиника? (Психологія виховання дітей шкільного віку) / Е. Мельникова // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2014. – № 1. – С. 41–43.

357. **Микитин О.** Умови психолого-педагогічного супроводу розвитку творчих якостей особистості старшокласника / О. Микитин // Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т обдарованої дитини НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Київ : Ін-т обдарованої дитини, 2014. – Вип. № 2 (13). – С. 107–112.

358. **Миколайчук М.** Школа виховання гармонійної особистості дитини: системний підхід / М. Миколайчук // Практична психологія та соціальна робота. – 2009. – № 3. – С. 67–72.

359. **Мичко М. В.** Вплив соціального страху на формування особистості в юнацькому віці / М. В. Мичко, В. М. Ямницький // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : Дока центр, 2014. – Вип. 3. – С. 105–108.

Розглянуто проблему виникнення соціального страху та його впливу на формування особистості в юнацькому віці. Шляхом теоретичного аналізу узагальнено поняття «соціальний страх» та його вплив на особистість. Показані перспективи подальшого дослідження даної проблеми, її значення для окремих особистостей та соціуму в цілому.

360. **Некрасова І. М.** Психологія і педагогіка проблемних підлітків. Ч. 2 / І. М. Некрасова, В. В. Седнев. – Київ : Сімейне коло, 2010. – 64 с. – (Психологічний інструментарій).

Досліджено психологічні причини та закономірності формування маргінального типу особистості в молодому віці. Розкрито механізми та чинники формування маргінального статусу особистості як індикації важковиховуваності.

361. **Николаева Е. И.** Психологические особенности девочек-подростков, относящих себя к лицам с нетрадиционной сексуальной ориентацией / Е. И. Николаева, Е. В. Ветерок // Вопросы психологии. – 2011. – № 2. – С. 65–71.

362. **Павелків Р. В.** Дитяча психологія : навч. посіб. для самост. роботи студентів / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. – Київ : Академвидав, 2011. – 373 с. – (Сам!).

Ставлення до дитини як до особистості, знання закономірностей її психічного життя, вікових новоутворень, кризових періодів розвитку - ключові передумови довірливих стосунків із нею, компетентного виховного процесу.

363. **Павелків Р. В.** Психологічні особливості прояву та розвитку самостійності в учнів молодшого шкільного віку / Р. В. Павелків // Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2015. – Вип. 2. – С. 27–35.

У статті порушується проблема самостійності школяра як передумови успішного розвитку його особистості, основи активності в пізнавальній діяльності та інших сферах життя. Зазначено, що лише на основі виробленої системи умінь та навичок, що відповідають вимогам дорослих, можливе формування та розвиток пізнавальної самостійності як найціннішої риси особистості.

364. **Павлик Н.** Психологічні закономірності гармонізації характеру обдарованої особистості в юнацькому віці / Н. Павлик // Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т обдарованої дитини НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Київ : Ін-т обдарованої дитини, 2014. – Вип. № 1 (12). – С. 88–100.

Визначено психологічні закономірності впливу духовних чинників на характерологічний розвиток сучасної обдарованої молоді.

365. **Павлова М. К.** Взаимосвязи между отдельными сторонами психологического развития в подростковом возрасте / М. К. Павлова // Вопросы психологии. – 2008. – № 3. – С. 46–54.

366. **Панок В. Г.** Психологія життєвого шляху особистості : монографія / В. Г. Панок, Г. В. Рудь. – Київ : Ніка-Центр, 2006. – 277 с.

Досліджено психологічні аспекти життєвого шляху особистості, її минулого, теперішнього і майбутнього.

367. **Пожарська Л. В.** Як врахувати особливості темпераменту в навчально-виховному процесі / Л. В. Пожарська // Шкільному психологу усе для роботи. – 2015. – № 1. – С. 14–21.

Відображено психологічні матеріали на допомогу шкільним психологам та педагогам.

368. Поліщук С. А. Вплив процесів старіння на особливості реагування людини на стрес / С. А. Поліщук // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 2. – С. 155–158.

Розглянуто психологічні закономірності індивідуальної динаміки старіння та її вплив на специфіку реагування людини у стресових ситуаціях.

369. Постова К. Г. Психологічні умови розвитку дослідницьких здібностей обдарованих учнів : монографія / К. Г. Постова ; НАПН України, Ін-т обдарованої дитини. – Київ : Ін-т обдарованої дитини, 2014. – 95 с.

Розкрито проблему розвитку дослідницьких здібностей учнів, особлива увага звертається на встановлення психологічних умов, що впливають на їх розвиток. Проаналізовано психолого-педагогічну літературу з проблем обдарованості та психології здібностей, здійснено аналіз відомих концепцій дослідницьких здібностей, на основі якого встановлено загальні підходи до розвитку спеціальних здібностей.

370. Психологическая диагностика : учеб. для студентов вузов, обуч. по напр. и спец. психологии / под ред. : М. К. Акимовой, К. М. Гуревича. – 3-е изд., перераб. и доп. – СПб. : Питер, 2008. – 651 с. – (Учебник для вузов).

Проаналізовано загальний стан психологічної діагностики в нашій країні та за кордоном. Окремий розділ присвячено діагностиці психічного розвитку особистості на ранніх етапах онтогенезу.

371. Соколова Е. В. Многоуровневый системный анализ психического развития личности в дизонтогенезе / Е. В. Соколова // Психологическая диагностика. – 2006. – № 4. – С. 53–68.

372. Степанчук І. А. Психологічні особливості розвитку смислової сфери особистості в юнацькому віці / І. А. Степанчук, С. А. Литвиненко // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : Дока центр, 2014. – Вип. 3. – С. 144–147.

Результатом психологічного вивчення смислової сфери є розробка теоретичних конструктів категорій «цінності», «сенси», «ціннісні орієнтації», «смісложиттєві орієнтації», що відображають

психологічну реальність, яка надає життю людини певної спрямованості та структурованості.

373. **Суворова Г. А.** Про синтез "вікового" та "діяльнісного" підходів в психологічному консультуванні з проблем онтогенезу особистості / Г. А. Суворова // Практична психологія та соціальна робота. – 2010. – № 9. – С. 69–73.

374. **Сусоколова И. А.** Развитие формализованных моделей в эмпирической психологии / И. А. Сусоколова // Одарённый ребёнок. – 2014. – № 5. – С. 6–24.

Автор піднімає проблему моделювання інтелекту і креативності з точки зору емпіричної психології.

375. **Турбан В.** Онтогенез етичного становлення особистості / В. Турбан // Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т обдарованої дитини НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Київ : Ін-т обдарованої дитини, 2014. – Вип. № 2 (13). – С. 146–155.

Досліджено психологічні особливості етичного становлення особистості в онтогенезі.

376. **Туріщева Л. В.** Хлопчики і дівчатка : професійний квест / Л. В. Туріщева // Шкільному психологу усе для роботи. – 2014. – № 2. – С. 33–36.

Сучасна психологія розглядає не тільки вікові особливості школярів, а й гендерні відмінності між чоловіками і жінками, дівчатами та юнаками, дівчатками і хлопчиками.

377. **Файзуллаева Е. Д.** Особенности совместной деятельности взрослого и ребенка на разных этапах онтогенеза / Е. Д. Файзуллаева // Детский сад от А до Я. – 2013. – № 3. – С. 44–53.

Розглянуто поняття "спільна діяльність" та особливості спільної діяльності дорослого і дитини на різних етапах онтогенезу. Розкрито психологічний механізм організації спільної діяльності дорослого і дитини при навчанні нею якогось вміння. Дорослий і дитина розглядаються як поєднана психологічна система.

378. **Хабайлюк В. В.** Психологічні особливості амбівалентності як чинника розвитку особистості в ранньому

юнацькому віці в умовах сім'ї : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.07 / В. В. Хабайлюк ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2007. – 20 с.

379. **Харенко С. Г.** Психологічні особливості та корекція емоційних станів підлітків засобами активного соціально-психологічного навчання : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.07 / С. Г. Харенко ; Прикарп. нац. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 2008. – 20 с.

380. **Цукерман Г. А.** Подросток и старшеклассник: различие в мышлении / Г. А. Цукерман // Вопросы психологии. – 2011. – № 2. – С. 161–166.

381. **Цепецауер О.** Дзеркало психічного розвитку як засіб здійснення індивідуального підходу до дитини / О. Цепецауер // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2011. – № 5. – С. 11–18.

382. **Чудакова В. П.** Інтегральна характеристика "Індивідуально-психологічні особливості та емоційно-вольова сфера особистості" - критерій сформованості психологічної готовності до інноваційної діяльності й конкурентоздатності особистості / В. П. Чудакова // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2015. – № 9. – С. 38–44.

Розглянуто загальний дизайн, алгоритм, опис методів дослідження інтегральної характеристики «індивідуально-психологічні особливості та емоційно-вольова сфера особистості», що є одним із критеріїв сформованості психологічної готовності до інноваційної діяльності та конкурентоздатності особистості у швидкозмінних умовах.

383. **Шамне А. В.** Теорія і практика психосоціального розвитку особистості у підлітковому та юнацькому віці : автореф. дис. ... д-ра психолог. наук : 19. 00.07 – пед. та вікова психологія / А. В. Шамне ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – Київ, 2015. – 42 с.

384. **Шаповалов Б. Б.** Психологічні особливості роботи з спортивно обдарованими дітьми : монографія / Б. Б. Шаповалов, В. С. Бажанюк, В. В. Камишин ; НАПН України, Ін-т обдарованої дитини. – Київ : Ін-т обдарованої дитини, 2014. – 229 с.

У монографії здійснено психологічний аналіз проблеми спортивної обдарованості. Пропонується пакет діагностичних методик для ідентифікації спортивно обдарованої молоді. Подається авторський тренінг з формування мотивації досягнення успіху спортивно обдарованої молоді.

385. Шостак У. В. Психологічні умови ефективної взаємодії сім'ї та школи у розвитку особистості молодшого школяра : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.07 – пед. та вікова психологія / У. В. Шостак ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – Київ, 2015. – 20 с.

386. Шпичак І. П. Проблема психічного розвитку дітей раннього та дошкільного віку (на основі щоденникових спостережень В. Ф. Шмідт) / І. П. Шпичак // Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2015. – Вип. 2. – С. 296–302.

Розкрито проблему психічного розвитку дітей раннього та дошкільного віку у світлі психоаналітичного вчення. Висвітлено особливості щоденникових спостережень В. Ф. Шмідт за психічним розвитком дітей та обґрунтування на їх основі теоретичних висновків про психічний розвиток дитини і пізнання нею навколишнього світу.

387. Юнак Л. М. Соціально-психологічні особливості самоідентичності підлітків - представників різних музичних субкультур : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.07 – пед. та вікова психологія / Л. М. Юнак ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Острозька акад.". – Острог, 2013. – 20 с.

388. Ямницький В. М. Розвиток життєтворчої активності особистості : практикум / В. М. Ямницький ; ПНЦ АПН України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Одеса : ПНЦ АПН, 2008. – 249 с.

Представлено практичне керівництво з розвитку життєтворчої активності особистості. Розкрито сутність розробленої автором концепції, описано психологічні особливості технології розвитку життєтворчої активності - творчого холістичного психотренінгу.

389. Ямницький В. М. Розвиток життєтворчої активності особистості: теорія та експеримент : монографія / В. М. Ямницький ; АПН України, ПНЦ АПН України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Одеса, 2006. – 363 с.

У монографії представлено матеріали теоретико-методологічного та експериментального дослідження проблеми розвитку життєтворчої активності особистості. В роботі здійснений системний аналіз феномену життєтворчості, запропоновано підхід до дослідження проблеми на рівні аналізу життєтворчої активності особистості, визначені її психологічні чинники, сенситивний період розвитку, психологічні закономірності розвитку в дорослому віці, описана авторська динамічна мета-модель процесу, реалізовано її експериментальну апробацію.

390. **Ясточкіна І. А.** Корекція особистісної тривожності у ранньому юнацькому віці / І. А. Ясточкіна. – Київ : Сімейне коло : вид. М. В. Марич, 2011. – 107 с. – (Психологічний інструментарій).

Представлено профілактично-корекційну програму зі зниження високого рівня особистісної тривожності у ранньому юнацькому віці, оскільки емоційна напруженість, хвилювання, тривога залишаються невід'ємними компонентами емоційної сфери юнаків.

Іменний покажчик

Абдулова Т. П.	178	Беленька Г.	3
Акімова М. К.	370	Биковська О. В.	127
Александрова Є.	179	Біленька Н.	55
Алексеева Е. Е.	230	Білоус Р. М.	232
Алексеева М. І.	118	Білоусова Н. М.	184
Алексеева Ю. А.	180	Божок О. О.	332
Алеко О. А.	50	Болотнікова І. В.	259
Алексєєнко Т.	51	Болтівець С. І.	259
Аматьєва А. П.	258	Борець Ю. В.	233
Ампілогова Л. П.	123	Бородкина И. И.	323
Анварова Г. З.	242	Бочарова Е. Е.	298
Анєнкова І. П.	33	Боязитова И. В.	297
Анікєєнок О.	328	Бурова А. П.	28
Антонова Н. О.	268	Бучко В. Б.	148
Апалькова И.	125	Вакуліч Т.	237
Арпєнтьєва М.	329	Ван Д.	56
Артемьєва О. А.	296	Варій М. Й.	57
Атаманчук Н. М.	181	Васильєва М. Ю.	333
Бабарикіна І. В.	348	Васянович Г. П.	185
Бадер С. О.	182	Верєд Г. С.	4
Бажанюк В. С.	349, 384	Веретенко Т. Г.	126
Базарова Т. М.	330	Вершинина Е. А.	333
Байдан М. А.	33	Ветєрок Е. В.	361
Бакал А.	269	Видра О. Г.	334
Бахтин М. М.	303	Вилєнская Г. А.	335
Бастракова А. С.	305	Виноградна О. В.	336
Батуєв А. С.	333	Вінник Н. Д.	337
Бєдлінський О. І.	1	Віхров К.	44
Беженар Г.	52	Вознюк Ю. С.	6
Бєзкоровайна О. В.	231, 331	Волянська О. В.	58
Бєзлюдна В. І.	147	Ворона В.	238
Бєзпалько О. В.	53, 126, 127	Вронська В.	59
Бєлоус В. В.	297	Гаджієв Г. М.	293
Бєх І.	2, 183	Галус О. М.	60
Бєлєцька І. В.	54	Гальченко О. Ю.	270
		Главацька О. Л.	9

Главінська О. Д	234-236	Дьяков С. И.	275
Глова І. В.	61	Єгорова Є.	239
Голованова А. А.	62	Жигайло О. О.	192
Головатий М. Ф.	63	Жорнова О.	67
Головко М. Б.	149	Завацька Л. М.	300
Голубєва О. Є.	10, 64	Зайвальд Е. В.	341
Гончарук П. А.	118	Зайцев А.	125
Горчакова О. А.	33	Зайцев Г.	125
Гоч Р.	299	Заміщак М.	193
Гошовська Д. Т.	186, 187, 271	Зацепин В. В.	7
Гошовський Я. О.	150, 271	Зверєва І. Д.	126
Греб М.	272	Зимянський А.	194
Гриб І. А.	336	Зінов'єва Н. В.	240
Григорчук І. С.	188	Зубалій М. Д.	32
Григорьев Д.	151	Иванова Е. А.	342
Гринечко А.	338	Иванова Н. Л.	241
Гриньова І.	146	Истомина И. П.	242
Грипич С. Н.	172, 189	Іванчук О. В.	172
Грицишина Т.	16	Ігумнова О.	277
Грицук О. В.	247	Ілляш С. Д.	278
Грищенко Н. А.	152	Калитеевская Е. Р.	301, 323
Гуревич К. М.	370	Кальба Я. Є.	343
Гусева О. Ю.	273	Калько М. Р.	68
Гуцуляк Н. М.	190	Камишин В. В.	349, 384
Демчук О. О.	274	Камышанова Е. А.	69
Демянюк О. Б.	65	Капська А. Й.	127
Дзюба Т. М.	11	Капустюк О. М.	317
Дзюбко Л. В.	317	Карабаєва І. І.	106
Дмитриев М.	125	Караман О. Л.	70
Добровольський С.	191	Карпенчук С. Г.	195
Долинна О. П.	28	Квашук О. В.	196
Долинська Л. В.	5	Кириленко С.	153
Домарева І. І.	66	Кирпенко Т. М.	344
Доні Л.	146	Киселева П. В.	282
Дубовина И. В.	7	Кліменко В.	243
Дуткевич Т. В.	340	Клочек Л. В.	197
Дуж К.	339	Коваленко О. Г.	11
Дяченко М. Д.	276	Коваленко А. Б.	71
		Коваль І. А.	355

Коваль В. В.	244	Курінна С. М.	84
Ковальчук Л. В.	172	Курята Ю. В.	85
Ковальчук В.	302	Кутішенко В. П.	350
Ковальчук Н. П.	279	Кушнарьов С. В.	86
Козырева О. А.	72	Кушнір В. М.	19
Кокун О. М.	259	Лейтес Н. С.	20
Коленіченко Т. І.	73, 74	Леонтьев А. Н.	320
Коллюцкий В. Н.	17	Леонтьев Д. А.	301, 304, 305, 323
Кондратюк А. Ю.	12	Лесіна Т. М.	156
Копылов С. О.	303	Лепіхова Л. А.	351
Корженко А. Л.	75	Лисянська Т. М.	5
Корнев М. Н.	71	Литвиненко С. А.	12, 87, 88, 372
Коробейніков Г.	13	Литовченко О. В.	89
Коробейнікова Л.	13	Лісновська Л. Б.	352
Корольов Д. К.	106	Лукьянов О. В.	90
Корчакова Н. В.	167, 223, 154, 155, 198	Лучинкіна А. І.	91
Костюк В. І.	14	Лядецька Г. М.	92
Костючек М. Ф.	76	Лялюк Г. М.	93
Котикова К. О.	90	Лясковец Т.	281
Коцкович О.	245	Мазорчук І.	306
Кочерга О.	15	Мазун Ю.	107
Кошелев А. А.	72	Максименко К. С.	355
Коширець В. В.	280	Максименко С. Д.	22, 317, 353-355
Кравченко Т.	77-80	Малахов В. А.	199
Краєва О. А.	345	Малащенко Ю. М.	94
Краснова Н. П.	81	Малихіна Т.	200
Крупко Т. Є.	246	Малиш Л.	307
Кузбит Я.	346	Маліновська Н. В.	308
Кузікова С. Б.	347	Малкова И. Ю.	282
Кузнецов М. А.	247, 348	Мардахаев Л. В.	95
Кузьменко В.	16	Марищук Л. В.	283
Кузьмін В.	82	Марцинковская Т. Д.	96
Кулагина И. Ю.	17	Марчук Ю. С.	284
Кулаков Р. С.	248-251	Мар'яненко Л.	309
Кунгурцева Л. В.	349	Маслова В. А.	252
Купченко В. Е.	18		
Курдибаха О. М.	83		

Маховская О.	23	Орбан-Лембрик	105
Мегедь В. В.	24	Л. Е.	
Мельник М. О.	106	Оржеховська В. М.	163
Мельник І.	157-161	Осин Е.Н.	323
Мельникова Е.	356	Осипчук О. П.	204, 205
Мельникова О. Т.	25	Павелків В. Р.	312, 313
Микитин О.	357	Павелків Р. В.	29-31,
Миколайчук М.	310, 358		164-170,
Мисів М. П.	36		172,
Михайлова Л. І.	201		206-212,
Мичко М. В.	359		223, 286,
Мілютіна К. Г.	91		314, 315,
Міхєєва О. І.	97		362, 363
Міщенко Т. О.	98	Павлик Н.	364
Мойсеюк Н. Є.	99	Павлова М. К.	365
Молчанова О. М.	202	Панін А.І.	32
Моргун В. Ф.	11	Панін І. А.	32
Москаленко В. В.	100	Панок В. Г.	366
Мотылева Л. А.	178	Папуча М. В.	355
Мухамедрахимов	47	Пасічніченко А. В.	181
Р. Ж.		Пахомова І.	107
Мухин М. И.	203	Пензай С.	255
Мухина В. С.	8, 26	Періус Н. В.	287
Набиуллин Л. Г.	285	Петренко О. Б.	34, 108,
Назар Ю.	311		213
Назаренко Л.	101	Петрук В.	109
Наконечна М. М.	162	Петруняк Н.	316
Некрасова І. М.	360	Петрунько О. В.	110
Нечитайло В. В.	102	Печенко І.	111, 112
Низковська О. В.	28	Пінчук В.	35
Николаева Е. И.	361	Піча В. М.	128
Ничкало Н. Г.	253	Плахтій П. Д.	36
Нікітчук А. О.	27	Подойницина М. А.	288
Ніколаєвська А. М.	58	Пожарська Л. В.	367
Ніколенко Л.	254	Поліщук В. М.	37, 38
Новік Л. О.	103	Поліщук С. А.	368
Носачова Т. П.	28	Поніманська Т.	214
Одолінський В. Г.	104	Попович І.	215

Попович Н. М.	256	Седова Т. П.	123
Постова К. Г.	369	Сиюченко А. С.	96
Потапчук Т.	286	Сідоров О. О.	322
Преображенская Е. В.	289	Сімак А. А.	190
Примаченко Я. В.	257	Слепа Т.	146
Прихожан А. М.	7	Слободчиков В. И.	39
Прищепа М.	113	Созонюк О. С.	205, 284, 291, 324
Просандєєва Л.	114, 115	Сокол Л. М.	220
Просяник В.	116	Соколова Е. В.	371
Процюк В.	117	Сокотун С. А.	124
Путилина Н. В.	318	Сокурняська Л. Г.	325
Раджабова Т.	216	Співак Д. М.	221
Радул В.	119, 260- 262	Ставицька С. О.	350
Решетников О. В.	171	Степанчук І. А.	372
Рисинець Т. П.	319	Стерденко С. М.	64
Роговець О.	217	Столяренко О.	222
Романюк В. Л.	120	Сторож О. В.	129-133
Ромашук А. Н.	320	Суворова Г. А.	373
Рудюк О. В.	263	Сулимина О. В.	305
Рудь Г. В.	173, 366	Сусоколова И. А.	374
Русалкіна Л. Г.	290	Тарасенко А.	175
Русова С.	308	Твердовська О. В.	134
Руссол В. М.	33	Тендрякова М. В.	135
Рыбалка В. В.	122	Терещенко М. Н.	40
Рябченко В.	121	Терлецька Л. Г.	41
Савельєв В. П.	218	Тимошук О.	136
Савельєв М. Г.	264	Тітаренко А. А.	42
Савенюк Л.	16	Ткалич М. Г.	43
Савка В.Є.	128	Ткачук В.	44
Савченко М. В.	258	Топанова Г. Т.	326
Сажин А. В.	174	Трофімов Ю. Л.	118
Сахаровская Т. Н.	321	Турбан В.	375
Саяпіна С. А.	258	Туріщева Л. В.	266, 376
Седнев В. В.	360	Ушинський К. Д.	201
Семенова Р. О.	106	Файзуллаєва Е. Д.	377
Семенова О.	265	Фетисова Е. А.	25
Семйонова Ю. В.	219	Філоненко М. М.	292
		Хабайлюк В. В.	378

Харенко С. Г.	379	Ширяева Л. М.	5
Харитоновна М.С.	178	Шмідт В. Ф.	386
Хвостов А. А.	8	Шостак У. В.	385
Хизриева А. Р.	293	Шпак В. П.	48
Хлебодарова О. Г.	138	Шпичак І. П.	386
Хоронжий А. Г.	128	Шумакова Н. Б.	49
Хупавцева Н. О.	235	Щукина М. А.	327
Цепецауер О.	381	Щур Н.	55
Цибулько Л. Г.	139	Юнак Л. М.	387
Циганівська О. І.	36	Юхновець Т. І.	283
Цигипало О. П.	30, 31, 362	Ямницький В. М.	359, 388, 389
Цуканова М. С.	176	Янковская Н. А.	227, 228
Цукерман Г. А.	380	Яншина Т. А.	91
Цыпин П. Е.	45	Ясточкіна І. А.	390
Частоколенко Я. Б.	90	Яцюк Н. О.	177, 229
Чеборатов А. В.	46	Ященко Е. Ф.	295
Чепіга І. В.	123		
Черемних К.	267		
Черкасова Л. Б.	224		
Черного Д. И.	47		
Чернобровкін В. М.	258		
Черняева Т. Н.	289		
Чокова І.	146		
Чудакова В. П.	382		
Чуздюк Г. М.	225, 226		
Чучалова О. Н.	288		
Шабасєва Н. С.	140		
Шалагінов Б.	141		
Шамионов Р. М.	62		
Шамне А. В.	383		
Шаповалов Б. Б.	384		
Шапошнікова Л. М.	60		
Швець Т.	142		
Шевців М. В.	143		
Шеремет М. К.	21		
Шестопалова Е.	144		
Шешукова О. В.	145		
Ширяева Н. В.	294		

Зміст

	Передмова.....	3
I.	Вікові закономірності особистісного розвитку	5
II.	Соціалізація особистості на різних етапах онтогенезу.....	14
III.	Розвиток просоціальної поведінки особистості	31
IV.	Розвиток моральної свідомості та самосвідомості	38
V.	Вплив професійної діяльності на особистісний розвиток в юнацькому та дорослому віці	48
VI.	Розвиток особистості майбутнього фахівця у процесі вузівського навчання.....	56
VII.	Детермінація розвитку особистості.....	61
VIII.	Психологічний супровід особистості на різних етапах онтогенезу.....	67
	Іменний показчик.....	79

***Психологічні аспекти
вікової генези особистості :
пошук, інновації, ресурс***

Серія «Психологічна»

- Відповідальний за випуск:* **С. Н. Грипич** – доцент,
директор наукової бібліотеки РДГУ.
- Укладачі:* **С. Н. Грипич** – доцент,
директор наукової бібліотеки РДГУ;
О. В. Іванчук – завідувач сектору
наукової бібліотеки РДГУ;
Л. В. Ковальчук – завідувач
інформаційно-бібліографічного відділу
наукової бібліотеки РДГУ.
- Адміністративна група:* **С. М. Поліщук** – заступник директора
наукової бібліотеки РДГУ.
- Комп'ютерний набір:* **Д. М. Мосурець** – завідувач сектору
наукової бібліотеки РДГУ.

Формат 60*84 1/16

Папір офсетний. Гарнітура Times.

Тираж 100 прим.

Наукова бібліотека РДГУ